

ISAAVIK

06
10

Inissiat najugaqartullu pillugit atuagassiaq
Magasinet om boliger og beboere

Nuna tamakkerlugu ilisimasaqarfiusoq
Landsdækkende lokalviden

ini
www.ini.gl

3 Allaatigisaq pingaarneq | Leder

4 Angut kingulleq matusillunilu qamitsissaaq
Sidste mand lukker og slukker

6 Sillimareerit | Vær på forkant

**SAMMISAQ | TEMA:
SILLIMMASIINEQ | FORSIKRING**

9 Kinaluunniit upperisaminut qulanngilaq?
Hver sikker i sin tro?

12 Ikuallattoqalerneranik kallerisaarutit inummik
annaassisinnaapput | *Røgalarmer redder liv*

14 Piffissarigaluani sioqqullugu | *Forud for sin tid*

17 Aqutsisumik apersuineq | *Manden bag roret*

22 Piffissaq eqqorlugu akiisarneq | *Betaling til tiden*

24 Oqummik ujaasineq | *Jagten på skimmelsvampen*

**SAMMISAQ | TEMA:
OQUK | SKIMMELSVAMP**

28 Oqummut malussarissuseq | *Sans for skimmelsvamp*

32 **Misiliut:** Oquk uagutsinni pinngorsinnaavaa?
Test: Kan der gro skimmel hos mig?

35 Oquk pillugu paasissutissanik ujarlerneq
Skimmel surfing

36 Kalaallit Nunaanni tv digitaliusoq | *Digitalt tv i Grønland*

38 Angerlarsimaffimmik qimatsigallarneq
Midlertidigt væk hjemmefra

42 Inissianik isumaliorneq periarfissalik
Boligspekulation med muligheder

45 **Eqqiniaasitsineq:** Akissut pitsaaneq suua?
Konkurrence: Hvad er det bedste svar?

48 Avatangiisit CO²-lersornagu – nukissamik sipaaruit
ningaasanik sipaassaatit | *Spar omgivelserne for CO²
– spar energi og spar penge*

Aaqqissuisut/ Redaktion: Berit Frydendal (BEF) aamma/og Christine Stampe Frøsig (CSF)

Atuagassiamik saqqummersitsisuuvoq/ Magasinet udgives af: A/S Inissiaatileqatigjiffik INI, Qitiusumik allaffeqarfik

A/S Boligselskabet INI, Hovedkontoret, Postboks 1020, 3911 Sisimiut Telefon 70 10 00 Telefax 86 57 00, Email: isaavik@ini.gl,

Nittartagaq/ Hjemmeside: www.ini.gl Ilusilersuisoq/ Layout: irisager.gl Assit/ Fotos: INI namminerisamillu assiutit, Leif Josefson, Steen Olsen,

Torben Rønne aamma/og Ulrik Bang Tit./Tegninger: Nukannguaq Berglund Naqiterneqarfia/Tryk: Naqitat Amerlassusii/Oplag: 12.000

Qanoq ilissiussaagut?

Hva' gör vi?

Taama eqqarsartariaaseq ersareqaaq. Akisussaaffik allamut – inuaqtigiainnut, eqqaamiorisanut aammalu (ullutsinni nutaarsias-saqartitsiviit) akuliksunk INI kisiat piisutinniartarpaat. Uagummi nammineq qanoq iliuuseqassaangut?

Inissiani attartortittakkani annertuumik oquk ajornartorsiutaav-voq, annertuumillu najugaqarfiiit immikkoortortaqarfiiinut aningaa-satigut nammakkiisarluni. Nalinginnaasumik oquk inimi isugutaqa-nngitsumi pinngorneq ajorpoq, ulluinnarnili ileqqut pitsasut si-laannarissarnermut tunngasut kisimik pitsasumik kinguneqartit-sisinnaapput. Igalaat nammineerluta ammarnissaat isumagisartus-saavarput – silaannarissartarnissaq eqqaamavarput?

Ikuallanneq! Pisattat ikuallagussaasarput. Ikuallanneq eqqaami-orisami aallartippoq, inissiaq Namminersorlutik Oqartussat kom-muunilluunniit pigisai INImiillu ingerlanneqartut ikuallassinnaasar-put. Nammineerlatali pigisagut nammineerluta aamma akisussaaf-figaagut – pisattagut ajoqusissagaluarpata taarserneqarsinnaane-rannut sillimmasherkuuvagut?

Ukiup nutaap aallartisimalernerani digitale aqqutigalugu tv-kkut isiginnaarut aallakaatisalsalerpat antenne-inik nutaanik pi-sariaqartitsigaluarneq dekoderillu aaliangersimasut ingerlanneqa-rnissaat immaqa naammagittaalliuutigingaaratsigu kanalinik sis-a-manik isiginnaagassiorsinnaasunik peqalernerput aamma nuannaar-tutigissannginnerlutigu?

INImi inerisaalluta aallarteruttorpugut. Suleriartaatsit eqarpallaat qimallugit kiffartuuusseriaatsunik nutaaliorluta ingerlatsinissarput siunnerfiuvoq. Iliuuseqariarta!

Tendensen er klar. Ansvaret er altid en andens – samfundets, naboen og (ifølge dags-pressen meget, meget ofte) INIs. Men hva' gör vi selv?

I tiden er skimmelvamp samlet set det største problem i lejeboligerne og en stor udgiftspost for boligafdelingerne. Skimmelvækst vokser normalt ikke i en tør bolig, men sundt indekli-ma sikres først og fremmest ved sunde daglige rutiner. Et greb i egen vindueshaspe – husker vi at lufte ud?

Ildebrand! Indbo går op i røg. Ilden begyndte hos en nabo, i en lejlighed ejet af Selvstyret el-ler af kommunen og administreret af INI. Men vores private ejendele har vi selv ansvaret for – har vi tegnet en forsikring der kan hjælpe os med det?

Vil vi, når det digitalt transmittedede tv går i luften omkring årsskiftet, have så travlt med at brokke os over nødvendigheden af ny antenné og en bestemt dekoder, at vi ikke finder tid til at glæde os over at have hele fire kanaler?

I INI er vi i gang med at udvikle os. Fra regel-bureaukrati til moderne servicekultur. Lad os gøre noget!

Angut kingulleq matu

Sidste mand lukker og slukker

BEF

Kitaata aqqutaa malikkaanni Pituffimmiit 25 km-isut avannarpisitsigisumisumi kujammullu Qaanaap tungaanut 75 km-p missaani nunaqarfik Moriusaq inissisimavoq.

Piffinni ukiunilu assigiinngitsuni Moriusamut nunassitarsimaneq tupinnanngilaq, tassami timmissanik, puisonik arfernillu piniagassaqarluarpoq. Moriusaq nunaqarfittut aatsaat 1963-imi inoqalerpoq. Nunaqarfik 80-ik-

BEF

Følger man kystlinjen runder man, når man er omrent 25 km nord for Pituffik og 75 km syd for Qaanaaq ’noget der ligner en skarp eller ru kant’ – moriusaq som det udtrykkes på grønlandsk.

Ingen tvivl om, at man har slået lejr ved Moriusaq til alle tider, for området har fortrinlige muligheder for både fugle-, sæl- og hvalrosfangst. Men det var i 1963, at Moriusaq

Qaanaaq

sillunilu qamitsissaaq

kunni 80-it missaanni inoqarpoq, 90-ikkullu naajartorne-
ranni 40-it missaanni inoqarluni, 2005-imilu 21-inik inoqar-
simavoq.

2010-imi septembarpip qaammataagaa Moriusami innut-
taasoq kingullerpaaq nuuppoq. Boligstøttemi illuliaq qor-
suk tassa matuneqarpoq, innaallagissiornermillu pilersu-
iffiusimasoq qaminneqarluni. Nunaqqatigisimasani nut-
sertut malillugit nunaqarfimminit Qaanaamut nuuppoq.
Aaqqissuisoqarfip matungajalernerani attartortittakka-
tut inissiaq nutarterneqarsimasoq nutserfigineqarnissaa-
ta piareernissaq naalaarlugu utaqqivoq.

Ukiuni makkunani Moriusaq matusariaqartut ilagaat.

fik bygdestatus med de første egentlige beboere. Byg-
den havde i 1980'erne omkring 80 indbyggere, sidst i
'90'erne cirka 40 og i 2005 21.

I september 2010 forlod den sidste indbygger så Moriu-
saq. Døren til det grønne BS-hus er nu lukket, og der
er slukket for det lille elværk som har forsynet det med
strøm. Beboeren er, som de fleste andre af hans tidli-
gere nabober i bygden, flyttet til Qaanaaq. Ved redaktio-
nens slutning ventede han her på, at hans nyrenoverede
lejebolig skulle blive klar til indflytning.

Moriusaq er i mellemtiden blevet endnu en nedlagt
bygd.

Tasiilami ikuallattut pingajuat -
ikuallatsitsisartoq tigusarineqarpoq
Tredje brand i Tasiilaq - pyroman anholdt

Meeqqat kiilerimi
ikuallatsitisut
Børn årsag til kælderbrand

Blok 3-mi inissiaq nungulluni
ikuallattoq
Lejlighed udbrændte i Blok 3

Sisimiuni ikuallattoq
Brand i Sisimiut

Sillimareerit

VÆR PÅ FORKANT

BEF

Aviisini queleqttaat akuttunngitsumik eqqaasittarpaatigut, suut puigorusuttarnerigut. Ajutoorternerit natermik kigartuinermik ajornerusut sumi tamani pisartut. Angerlarsimaffitsinni ajutoornissamut tamakkiisumik sillimmasinnaanngilagut. Killormul- li sillimmasiisinjaavugut toqqisisimaniarluta ernummatisat ataatsimik ikilisillugit taavalu ajutuussagutta – aningaasatigut ernummatisat ikilisillugit.

Inissianik piginnittup pigisai – illit pitit

Immaqa pequtitit ikuallassapput, immaqaluunniit imermit ajoqserlutik. Inissianik piginnittut sillimmasiisarfiiinut ukiumut imermit innarligaasut 200 sinnerlugit aammalu ikuallattoerner- mik ajoquusersimasut aamma taamatut amerlatigisut INIps na- lunaarutigisarpai. Inissianik piginnittut sillimmasiisarfisa inis- sianik piginnittup pigisaani innarlsaaasut matussusertarpaat. Kisiani illit pigisat innarlerneri akilerneq ajorpaat – tassaaasut illit attartortutut inissianik piginnittut pigisaanni uninngati- tit. Taakku illit nammineq akilertussaavatit – aamma illit suugaluumilluunniit innarlerneqarneri ataatsimilluunniit pisuussuteqanngikkuit.

INI-mi nakkutilliisoq, Henrik Andersen oqaluttuarpoq

– Uanga suleqatikkalu najugaqarfinniikaangatta qanittumi imermit imaluunniit ikuallattoernermerik innarlerfiusimasuni, najugaqartunit atassuteqarfingineqakulasuuvugut, taakku ilimagisarlugu nutaanik pequtisiarnissaq INIps akilissa- gaa. Najugaqartut soorlu atisat pequtillu innarlerneqarsi- masut innersuussutigisarpaat. Kisiani attartortup nam- mineerluni pigisai INIps pisussaaffiginniglai. Inuk nammi- neq pigisaminut akisussaasuuvog.

BEF

Avisoverskrifter minder os med jævne mellemrum om, hvad vi gerne vil glemme. At uheld og ulykker der stikker dybere end en ridse i gulvlakken sker, alle vegne. Vi kan ikke fuldstændigt gardere os imod hverken uheld eller ulykker i vores hjem. Til gengæld kan vi forsikre os til tryghed om at have én bekymring mindre hvis og når uheldet er ude – den økonomiske bekymring.

Boligejers ejendom – dine ting

Måske går dit indbo op i flammer, måske drukner det i en vandskade. INI anmelder årligt mere end 200 vandskader og et tilsvarende antal brandska- der til boligejers forsikringsselskab. Boligejers for- sikring dækker de skader der opstår på boligejers ejendom. Men den betaler ikke for beskadigelser af dine personlige ejendele - de ting du som lejer opbe- varer i boligejers ejendom. Dem hæfter du selv for - også selvom du er helt uden skyld i, hvad det end er der har forvoldt skaden.

Inspektør i INI, Henrik Andersen beretter

– Når mine kollegaer og jeg er i kvarterer hvor der for nylig har været vand- eller brandskader, bliver vi ofte kontaktet af beboere der har en forventning om, at INI finansierer indkøb af nyt indbo til dem. Beboerne henviser for eksempel til tøj og møbler der har taget skade. Men lejerens privates ejendele er ikke INIs forpligelse. Den enkelte har selv ansvaret for sine egne ting.

Illit nammimeq inuttut inoqutigisavit pigisaanik matussusii sinnaasumik sillimmasiissuteqanngikkuit, iluarsiissutisanut nutaanilluunniit pisinissamut illit akiliinngikkuit allamik akiliisussaqanngilaq. Tassalu naatsorsuutigingisamik pequtinik nutaanik, atisanik nutaanik, piniutinik nutaanik suugaluanilluunniit innarlersimasumik pisinissamut ikinnerpaat kisimik akissaqartarlutik. Taamaatumik kajumissaarutigineqassaaq: pequtinnut sillimmasiissuteqanngikkuit – pissarsigit.

Siusinaarneq kingusinaarnermit ajunnginneruvoq

Suli qisuarialeqarani ajurtoortarnerit akulikippallaqaat.

– Annerusumik ajutoortoqaraangat, soorlu illorsuarni ikuallattoortoqaraangat, inunnit sillimassii nissamut periarfissnik paasiniasunit saaffigineqartarpugut, Nuunmi Tryg-imisillimmasiisarnermut siunnersorti, René Petersen oqarpoq.

Kisianniuna ajutoortoqartinnagu sillimmasiisoqartussaasoq, taamaanngippat ikiorserneqartoqarsinnaanngilaq. Aamalu soorlu Kalaallit Sillimmasiisarfianni pisortaasup Michael Lindfosi oqaasileraa:

– Ajutoortoqanngikkaluartoq toqqissismatissaateqarputit. Ajutoorneq pippat, taava aningaasanik ernumatissaqanngilatit taavalu nukissatit ulla atukkavit nalinginnaasunngortiniarnerinut atorsinnaallugit. Ikuallattoortoqarnerani ilaquaariinnut sillimmasiissut soorlu inissiap najorsinnaalernissata tungaanut inisisimaffissamut aningaasartuutit matussisisavaat, taavalu pequtit ikuallatornermit qatserinermillu innar-

Har du som privatperson ikke en forsikring der dækker husstandens indbo, er der ikke andre end dig selv til at betale for de efterfølgende nødvendige udbedringer eller nyanskaffelser. Og det er jo de færreste af os der har luft i husholdningsbudgettet til et uforudset større indkøb af nye møbler, nyt tøj, nyt jagtgrej eller hvad der nu måtte være beskadiget. Derfor lyder opfordringen: Har du ikke en indbofsikring – så få dig en.

Hellere før end siden

Alt for ofte skal uheldet være ude først vi reagerer.

– Når der er sket en større ulykke, for eksempel når der har været brand i en boligblok, får vi typisk flere henvendelser fra folk der gerne vil høre om mulighederne for at tegne en forsikring, fortæller forsikringskonsulent i Tryg, René Petersen fra Nuuk.

Men forsikringen skal tegnes inden ulykken sker, ellers er der ingen hjælp at hente. Og som salgschef hos Kalaallit Forsikring, Michael Lindfoss formulerer det:

– Sker ulykken ikke, har du stadig haft trygheden. Sker ulykken, er du fri for den økonomiske bekymring og kan bruge dine ressourcer på at få hverdagen til at fungere igen. I tilfældet brand dækker en familieforsikring for eksempel udgifter til genhusning indtil lejligheden igen er beboelig, og brand- eller slukningsskadet inventar

Sillimmasiinissamut peqqutissat arlaqartut

Ajutornerit amerlanersaat angerlarsimaffimi pisarput, INI-lu inissianik aqutsisutut ukiut ingerlanerini attartortunit aralinnit saaffigine-qartarpoq, peqtit aserorsimasut INI-mit taarsiivigineqarnissaat naatsorsuutigalugu. Kisianni nammineq pigisat tamatta immikkut – akusussaaffigaagut – INI-unngitsoq. Taamaattumik piumasaqaatit itigartineqartarput attartortullu namminneerlutik sillimmasiissuteqarnissaat innersuussutigineqartarluni. Ulluinnarni minnerusunik ajutoortarnernut atatillugu sillimmasiissutit iluaqutaasinnaasut paasisassaasapoq, uanilu assersuutit allattorsimapput, attartortut INI-mut iluatsin-neraqangnitsumik saaffiginnissutigisartagaat.

- Ilisiviit nakkaattoornerini pigisat asorsimasut
- Ernup aqquaasa engarnerini peqtit ajoquusersimasut
- Eqqaamiunit putsumit imaluunniit oqummit atisat tippassimasut
- Quimi aserorterisoqarsimanerani peqtit illullu iluani matut aserorsimasut
- Meeqqat imminnut mattuttoorsimanerini matu aserortinneqarsimasoq
- Uppittoqarnerani iikkani putut
- Nakkaasaqarnermi milloortoqarneraniluunniit natermi kiliortukkut
- Iganik kissartunik ilisisarnermit igaffiup nerrivusaani ilinnerit
- Siallernerani nittaanneranilu igalaat ammasimanerinit natit isigutammik ajoquusersimasut
- Akuerisaanngitsumik ikkusuinerit peqqutigalugit innaallagissamut atortut errorsiviillu aserorsimasut
- Erruivimmut imaluunniit anartarfimmum nakkaanerini pigisat imermit aserorsimasut
- Qilaami qarsorsaasap nakkarerani qullit aserorsimasut
- Ikkat sikaaviillu meeqlanit titartaavigineqarsimasut

lerneqartut aningaasanngorlugit taarserneqassallutik, taakku iluaqutigalugit ilaqtariit kingumut pisiortorsinnaallutik.

Niuertuinnarmut iluaqutaanngillat

Sillimmasisummik pisigaangatta præmie akilertarpalput, tassaasoq sillimmaserneqarnerup ukiumut akia, siumortoq. Ajutorosimasoqartinnagu, utimut akiliinissaq atorfissaqanngilaq, taamaattoqartillugulu sillimmasiissutinik inuussutissarsortut præmienit siumoortumik akilerneqartunit erniat inuussutigissavaat. Tamanut tunngatillugu oqartoqartarpoq, koruunit isertinnejqartut tamarmik tunniuteqqinnejqartartut. Tamanna immaqa nangaanartoqapoq, kisianni Michael Lindfos qularinngilaq:

– Kikkulluunniit arlaanni sillimmasiissutit iluaqutigissaavaat.

Flere gode grunde til at få sig en forsikring

Langt de fleste ulykker sker i hjemmet, og som bolig-administrator har INI igennem tiden fået en del henvendelser fra lejere med en forventning om, at de hos INI kunne få erstatning for ødelagt indbo. Men private ejendele har vi hver især – og ikke INI – ansvar for. Kravene er derfor blevet afvist og lejerne henvist til egen forsikring. En forsikring kan nemlig også vise sig nyttig i forbindelse med hverdagens mindre uheld, som de der her er listet som eksempler på, hvad lejere forgæves har henvendt sig til INI med.

- Ødelagte ting pga. hylder der er faldet ned
- Indbo der har taget skade pga. et utæt vandrør
- Ildelugtende tøj pga. røg fra naboen eller skimmelsvamp
- Ødelagt indbo og indvendige døre pga. hærværk i opbevaringsrum
- Ødelagt dør slæt i stykker pga. børn der har låst sig inde
- Huller i vægge pga. fald
- Ridser i parketgulv pga. tabte eller smidte ting
- Brandmærker på køkkenborde pga. at varme gryder er blevet stillet der
- Vandskadede gulve pga. vinduer der har stået åbne i regn- og snevejr
- Ødelagte elinstallationer og vaskemaskiner pga. uautoriseret installation
- Ting gået i stykker under vand efter at have været tabt i håndvaske og toiletter
- Lamper der er ødelagt fordi krog i loftet er faldet ned
- Vægge og skabe med børnetegninger på

erstattes med kontantbeløb ved hjælp af hvilket familien igen kan etablere sig.

Ikke kun en god ide for sælger

Når vi køber forsikringer betaler vi præmien, det vil sige den årlige pris for at være forsikret, forud. Så længe uheld og ulykker ikke indtræffer, er der ikke brug for udbetalinger, og i mellemtiden lever forsikringsbranchen så af renteindtægterne fra de forudbetalte præmier. Generelt siger man om forsikringsbranchen, at hver krone der kommer ind gives ud igen. Det skal måske nok tages med et gran salt, men Lindfos er ikke i tvivl:

– Alle får glæde af deres forsikring før eller siden.

Kinaluunniit upperisaminut qulanngilaq?

Hver sikker i sin tro?

BEF

Ilaqtariinnut silimmasiissut qaammam-

moortoq ikinnerpaanut soorlu cigaritsinit poortanit marlunniit akisune-russaaq. Taamaattoq amerlanerussuteqartugut aningaa-sat sillimmasiinermut allaanerusunut atornissaat toqqartarpap-put. Taamaattoq ilaqtariinnut sillimmasiisartut amerliartorput, ulluni ukunani pujortartartut annertuumik ikiliartornerini.

Qanoq annertutigisumut suna sumilu

Taanna qaammammut 100 koruunit missaannut pissarsiarineqar-sinnaavoq. Sillimmasiissutip matussusissavai inuussutissanut atortut suulluunniit, kisianni aamma allat pigisaat peqqissusiilu, ajutoornermi illit pisuuussutigisannik innarlerqoqpat. Sulilu suli. Ilaqtariinnut sillimmasiissutit taaneqartartumi pequtit nam-minerlu akisussaaffeqarnerup saniatigut aammattaaq eqqartuu-sinermi ikiorserneqarneq peqtillu assartorneqartarneri ilangun-neqartarput. Sillimmasiissut taanna isiginiarneqartarpoq tas-saasoq ilaqtariit kikkulluunniit pigisariaqagaat ersinngitsumik isumannaallisaatitut.

Sillimmasiinermi inummut namminermut akiiliutaasumut, sillim-

BEF

For de færreste vil en familieforsikring på månedsbasis koste mere end hvad for eksempel to pakker cigaretter gør. Alligevel vælger flertallet af os at bruge vores penge på andet end forsikring. Antallet af familieforsikringer er dog stigende i en tid, hvor i øvrigt antallet af rygere er drastisk faldende.

Hvor meget hvad og hvor

Den kan fås for cirka 100 kroner om måneden. En forsikring der ikke alene dækker alt hus-holdningens habengut, men også andres ejen-dele og helbred, hvis du er så uheldig at være skyld i, at det lader skade. Og endda mere end det. For udover indbo og privatansvar er også retshjælp og rejsegods typisk inkluderet i den såkaldte familieforsikring. Forsikringen der an-ses for at være, hvad enhver husholdning bør have med sig som et usynligt sikkerhedsnet.

Din individuelle konkrete præmie, som pris kal-des på forsikringssprog, afhænger af flere ting:

Inoqarfitt inunngorfiillu malillugit januarip 1. 2010 innuttaasut Befolningen per 1. januar 2010 efter bosted og fødested			
Illoqarfimmi (najugarisatsinni) By (hvor vi bor)		Nunaqarfimmi (najugaqarisatsinni) Bygd (hvor vi bor)	
Kalaallit Nunaanni inunngortut Født i Grønland	Kalaallit Nunaata avataani inunngortut Født udenfor Grønland	Kalaallit Nunaanni inunngortut Født i Grønland	Kalaallit Nunaata avataani inun- ngortut Født udenfor Grønland
41 873	5 588	8 353	638

Kilde: Grønlands Statistik – Tugisiffisaq: Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfia. | Grønlands Statistik www.bank.stat.gl.

masiisarfinit præmie-mik taaneqartartumut, arlaqartut apeq-qutaapput:

- Pigisavit nalingisa katinneri, tassa maannakkut pigisavit pisiarinissaannut ilinnut qanoq akeqarnissaannut naliler-neqarneri
- Ilinnut aarlerinaatillit annertussusissaannut illit toqqakkat
- Illit utoqqassutsit
- "tamanut atuuttunut" ilanngunneqareersut saniatigut, pigisanik sillimmasiinerit
- Ingerlatseqatigiifimmí tassani arlalinnik sillimmasiissuteqarnerit
- Sumi sillimmasiinerit aamma apeqqutaalaarpøq. Kalaallit niuerfiini sillimmasiisarfiusut tassaapput Codan, Kalaallit Forsikring aamma Tryg.

Qanoq amerlatigisut

Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfiat malillugu innuttaasut 56.452-iuvugut inissianut 23.112-inut agguataarneqartut, imaluunniit inoqutigiinnut piumagaanni. Kalaallit Sil-limmasiisarfíanni pisortaq Michael Lindfos eqqoriaaniarpoq, pequtinut/ilaqtariinnut sillimmasiissutit qanoq amerlatigisut tunineqarsimanersut.

– Pungaarnertut isigalugu inoqutigiit 30 procentit missaat pequtinut/ilaqtariinnut sillimmasiissuteqarput.

Inoqutigiit amerlanersaat ilaqtariinnut sillimmasiisimasut namminneerlutik illuutiminni najugaqartuupput. Inissiani attar-

- Den samlede værdi af dine ejendele, det vil sige, hvad man vurderer det vil koste dig på ny at skulle anskaffe alle de ting du ejer nu
- hvor stor du vælger din selvrisiko skal være din alder
- om du forsikrer ting udover, hvad der er inkluderet i "standardpakken"
- om du har flere forsikringer i samme selskab
- Det har også lidt at sige, hvor du tegner din forsikring. Codan, Kalaallit Forsikring og Tryg hedder de tre forsikringsselskaber som er aktive på det grønlandske marked.

Hvor mange

Ifølge Grønlands Statistik er vi 56.452 indbyggere fordelt i 23.112 boliger, eller husstande om man vil. Salgschef hos Kalaallit Forsikring, Michael Lindfos vil godt give et bud på, hvor mange af os der har tegnet indbo/familieforsikring.

– Helt overordnet set har cirka 30 procent af husstandene en indbo-/familieforsikring.

Langt størstedelen af de husstande som har en familieforsikring bor i privatejede boliger. Et gæt på mellem 1000 og 1500 lejeboliger med forsikret indbo er nok højt sat. I Nuuk blev en lejlighed i Blok 3 i begyndelsen af september totalt udbrændt

Kalaallit Sil-limmasiisarfíanni pisortaq Michael Lindfos.

Salgschef Kalaallit Forsikring
Michael Lindfos.

Kilde: Grønlands Statistik – Tugusiffiqsaq:
Kalaallit Nunaata Naatsorsueqqissaartarfia
Grønlands Statistik www.bank.stat.gl

Katillugit Alt	Januaarip 1. 2010-mi inissiami ataatsimut inuit agguaqtigiisillugit amelassusi. <i>Boligbestanden per 1. januar 2010.</i>		Jnauaarip 1. 2010-mi inissiami ataatsimut inuit agguaqtigiisillugit amelassusi. <i>Gennemsnitligt antal personer per bolig pr. 1. januar 2010.</i>	
	Iloqarfík By	Nunaqarfík Bygd	Iloqarfítt Byer	Nunaqarfítt Bygder
19 402	3 710	2,4	2,3	
Nanortalik	610	442	2,4	1,6
Qaqortoq	1 379	132	2,4	1,7
Narsaq	761	77	2,1	3,9
Paamiut	964	111	1,7	1,4
Nuuk	6 283	172	2,5	1,9
Maniitsoq	1 195	321	2,3	2,0
Sisimiut	2 046	134	2,7	5,9
Kangaatsiaq	216	270	2,7	2,7
Aasiaat	1 243	110	2,4	1,6
Qasigiannguit	586	37	2,1	2,6
Ilulissat	1 670	199	2,7	2,2
Qeqertarsuaq	426	30	2,1	1,1
Uummannaq	576	509	2,3	2,1
Upernivik	392	502	2,9	3,4
Qaanaaq	266	119	2,4	1,4
Ammassalik	606	499	3,2	2,2
Illoqortoormiut	183	46	2,6	0,0

tortittakkani pequtiminnik sillimmasiisimasut 1000 aamma 1500 akornannut inissinneri immaqa amerlanaarinninneruvoq. Sep temabrip qaammataani Nuummi Blok 3-mi inissiaq nungulluni ikuallappoq ikinnerpaamillu inissiat eqqaamiuusut tallimat putsumik imermillu ajoquserneqarlutik. Maniitsumi maajimi Tunoq-qusaami quit 24 ikuallapput. Kisianni sillimmasiisarfii tamarmik nalunaarput, annertuumik ikuallattoorfiusunit taakkunannga taa-mallaat ataasiakkaat saaffiginnissimasut imaluunniit saaffigin-nittoqarsimanngitsoq.

Sooq

Inuit nammineerlutik sillimmasiisernerat pingaarnersiorlugu qanoq isikkoqarnersoq ISAAVIMMIT apeqqutigineqarmat, Michael Lindfos ilumoorsaarluni oqarpoq:

– Sillimmasiinissaq sallutinnejqanngilluinnarpoq, Nuullu qimal-lugu ungasilliartuinnartuni soqtigineqarnera millartuinnar-tuulluni.

Taamaattoq Lindfospip eqqaapallappaa, ilaqtariinnut sillimmasiisernerit ukiorpassuarni kingullerni amerliartortut. Tamanna Il-lit Forsikring Agentur A/S-imi pisortaanermit Bjarne Glindborg Gravaersenimit qulaajarneqarpoq, taannalu Kalaallit Nunaanni Codan-imit aallartitaasulluni:

– Sillimmasiissut tunineqartartut amerliartuinnarput, aamma si-nerissami pingartumillu kinguaariinni inuusunnerusuni.

Sillimmasiisartut ikigisassaagaluartut angutit marluusut, katillu-git kalaallit sillimmasiisarfii ukiuni 18-ini misilittagqartuusut, tu-pigusuutissaqanngillat:

– Ajutoornerit allanut uannuunngitsorlu pisarnerini isummer-tarneq silarsuarmi tamani tunngaviusumik isumaavoq. Taamaak-kaluartoq kalaallit tamanut tunngatillugu sapiisernerusarput aammalu pisariaqartitsisunik tapersersuisarneq qangarsuarniil-li ileqqoralugu, Graversen oqarpoq. Lindfos naatsumik oqarpoq: Sillimmasiinissamik eqqarsaatigineqartannginneranut ileqqoqar-neq apeqquataavoq. Ikioqatigiitarneq sungiusimaneqarmat.

Ukiualuit matuma siorna, ilaqtariit juullip unnuansi illuminikk ikuallattoornerat pigisaminnillu tamanik annaasaqarnerat tu-sagassiuutit allaaserivaat. Qaanaami innuttaasut katersuippu-taavalu pequtit, atisat aningaasallu tigummiassat ilaqtariinnut isumagalugit. Kisianni uagutsinnut sumiiffitsinni ajutornermik nalaataqassagaluarutta taamatut pisoqarnissaa tamatta naatsorsuutigisinnaavarput?

og mindst fem omkringliggende lejligheder røg- eller vandkadet. I Maniitsoq brændte 24 skure mellem boligblokkene på Tunuqqaasak ned på en eftermiddag i maj. Men forsikringsselskaberne melder alle om kun enkelte eller ingen hen-vendelser fra lejere berørt af de store brande.

Hvorfor

Da ISAAVIK spørger til, hvordan det helt over-ordnet ser ud med de private forsikringer, kon-staterer Michael Lindfos nøgternt:

– Forsikring er bestemt ikke noget der er priori-teret, og jo længere væk fra Nuuk des lavere.

Lindfos skynder sig dog også at nævne, at antal-let af familieforsikringer har været for opadgående de sidste mange år. Det bekræfter direktør i Illit Forsikringit Agentur A/S, som repræsen-terer Codan i Grønland, Bjarne Glindborg Gra-versen:

– Der sælges flere og flere forsikringer, det er min klare fornemmelse, også ude på kysten og især til den yngre generation.

Det trods alt forholdsvis lave antal forsikringer underer ikke de to herrer, der til sammen har 18 år i den grønlandske forsikringsbranche bag sig:

– At ulykken sker for naboen og ikke for mig, er jo noget nær en universel grundantagelse. Ikke desto mindre har grønlændere generelt en langt større risikovillighed og derudover en stærk tra-dition for at støtte op socialt omkring dem der har behov, kommenterer Graversen. Lindfos sammenfatter: At forsikringstanken generelt er langt væk er kulturelt betinget. Man er vant til at hjælpe hinanden.

Medierne skrev for nogle år siden om en familie i Qaanaaq der mistede alt, da deres hus brændte ned en juleaftens nat. Borgerne i Qaanaaq sam-lede ind og sørgede for både indbo, tøj og kon-tanter til familien. Men kan vi alle tage for givet, at det samme vil ske for os der hvor vi er, den dag ulykken rammer os?

Ikuallattoqalerneranik kallerisaarutit inummik annaassisinnaapput

Røgalarmer redder liv

IMM. AQUTSISOQ ALLAN WERGE

Tamannarpiaq tunngavigalugu aappaagu inissianik attartorluitik isertertussanut ikuallattoqalerneranik kallerisaarutinik INI-ip agguaanissaa siunertalarugu Namminersorlutik Oqartussat aningaasaliissuteqarniarput. Massakkut attartortut tamarmik ikuallattoqalersillugu kallerisaarummik aallernissaannut illoqarfisami INI-ip allaffianut tikilluaqquneqarput.

Nipi Bip-bip-bip itersaataavoq

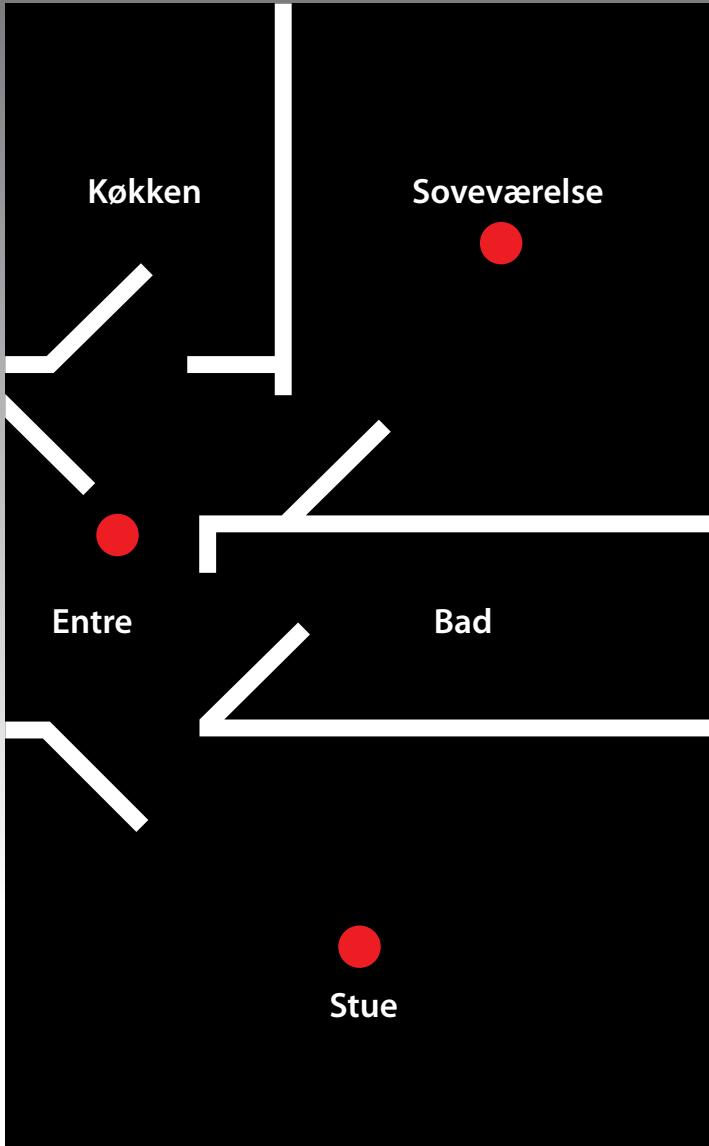
Ikuallattoqalersillugu kallerisaarut putsumik malussaraangami nippattarpooq – nippaarissuugamilu sinittunit arajutsineqarsinnaanani itissutaasarpooq. Putsup akua toqunartoq kulilti ikuallattoqartillugu toqquaagajunnerpaasarpooq, akuttusuuginnarnillu innermik toqquteqartoqartarluni. Ikuallattoqartillugu sinitillutit putsup akuanik kultimik najooraasinnaavutit tipeqannginnami pasitsaakkuminaattarpooq. Taama pisqassagaluarpat ikuallattoqalersillugu kallerisaarutip pinngitsoortissinnaavaa, taamaattumillu inuup inuuneranik annaassisinnaavoq.

OMRÅDECHEF ALLAN WERGE

Det er baggrunden for, at Grønlands Selvstyre har besluttet at finansiere, at INI næste år til alle indflyttere udleverer en røgalarm til installation i lejeboligen. Alle nuværende lejere vil også være velkomne til at hente en røgalarm i den lokale Boligbutik.

Bip-bip-bip og du vågner

En røgalarm går i gang med at bippe, når den registrerer røg – og det så højt, at du ikke kan sove fra den. Dødsfald ved brand sker oftest på grund af den kulilteforgiftning røgen forårsager og sjeldent på grund af selve ilden. Men kulilte dufter ikke og er derfor svær at opdage, når du ligger og sover. Dét kan en røgalarm ændre, og derfor redder røgalarmer liv.

Ikuallattoqalersillugu kallerisaarut uunga
inissikkukku pitsaanerpaajussaaq

Her placerer du mest hensigtsmæssigt
dine røgalarmer

Husk at

- Rengøre alarmen en gang imellem så støv ikke forhindrer den i at registrere røg
- Teste om alarmen virker – og at skifte batteri hvis den ikke gør
- Én røgalarm er tilstrækkelig i de fleste boliger – men flere røgalarmer øger sikkerheden markant

- Pujoq qullariartortarpoq – ikuallattoqalersillugu kallerisaarut qilaamut qilaalluuniit sivinganertaanut qullalugu inissiguk
- Inigisat majuartarfegarpat majuartarfitt qulaannut inissiguk
- likkat illullu sinai eqqarsaatigalugit minnerpaamik $\frac{1}{2}$ meter-inik qutsitigisumut inissinneqassaaq
- Igalaat silaannarissarfillu ammanii-niik minnerpaamik 1 meter-imik ungasillillugu inissinneqassaaq
- Siatsinermi pujoq, aalarlu kukkusumik kallerisaarisinnaanerat pinngitsorniarlugu - iganermut kissarsuutip uffarfiulluunniit eqqaaniitsinneqasanngilaq

- Røg stiger opad – placér røgalarmen i loft eller kip
- Over trappen hvis din bolig har det
- Mindst $\frac{1}{2}$ meter fra vægge og hjørner
- Mindst 1 meter væk fra vinduer og ventilationsåbninger
- Ikke i nærheden af for eksempel komfuret eller brusekabinen – stegeos, røg og damp kan forårsage fejlalarmer

Eqqaamajuk

- Ikuallattoqalersillugu kallerisaarut ilaatigoorialutit pujoralaajartaruk, pujoralammik kallerisaarut putsumik tigooqqasaasinnanera innarlerneqarnissaaluunniit pinngitsoortinniarukku
- Kallerisaarut ajoquteqannginnersoq misiligaruk – ajorpallu batteri taarsikkit
- Inissiani amerlanerpaani kallerisaarut ataaseq naammattarpoq – arlalinnilli peqarneq sillimaniarnikkut ajunnginnerpaasarpooq

Apeqqarissaarneq: Siulersuisuni siulittaasoq Erik Nørskov
Interview: Bestyrelsesformand Erik Nørskov

PIFFISSARIGALUANI SIOQQULLUGU FORUD FOR SIN TID

CSF

Aasaq manna 2010mi nutaatut Erik Nørskov INI mi siulersuisuni siulittaasunngorpoq. Atorfimmut akuersinerminut tunngavilersuutiminut ilagitippaa inunnut ataasiakkauut taakkulu ulluinnarni inuunerannut inissaqarniarneq tunngavimmigut inuaqatigiillu ataatsimut isigalugit pingaaruteqarluinnarmat, aammalu atorfimmut ikkunnermiit ingerlaannartumik ilisimas-saqassuseq aallaavigalugu ajornartorsiutaasinaasunik aaqqiisseqartarnissaq pingaartikkamiuk.

– Erik-up nipini pingaartorsiorpaluttsillugu erseqqissaatigaa, pipallattumik aaqqiigasuapallattarnerup pinngitsoortinnissaa nammineerluni pingaartitaralugu.

Aliikkutarisatut nuannaralugu sulineq

Erik Nørskov ruujorilerisutut ilinniarsimavoq, 25-iinnarnillu ukioqarluni Qaqortumi namminersortutut inuutissarsortungorsimavoq. 1974-imit 2007-i tikillugu suliffiutaata aallutarisimasai annertusiartupiloorsimapput, namminersortutullu inuutissarsiornermi saniatigut Erik-up siulersuisuni sulias-sarpasluunnik assigiiingitsunik inuunera immersorneqartarsimavoq. Namminersorlutik Oqartussat piginittutut piginneqatigiiffiutaanni arlalinni siulersuisuni sulegataasarsimavoq, Kalaallit Nunaannilu Sulitsisut peqatigiiffianni annertuumik sulinuteqartunut ilaalluni, 1990 ikkunnili piffit marluk siulersuisuni siulittaasuuusimavoq.

– Suliffini tatileqarluilu atorfittut inissismaffigisartakkani aliikkutarisarnerarlugit Erik-up illaatigaluni unnersiuutigai.

Ukiut pingasut matuma siorna suliffeqarfiutaa ernerisa marluk ingerlatilersimavaat. Tassungalu atatillugu inuutissarsi-

CSF

I sommeren 2010 tiltrådte Erik Nørskov som ny bestyrelsesformand for INI. Han sagde ja til posten, fordi boliger er en så væsentligt og grundlæggende del af det enkelte individs dagligdag og dermed et bærende fundament i vores samfund, at der skal findes kompetente løsninger, der virker lige fra allerførste færd.

– Der må simpelthen ikke være nogen hovsaløsningser, understreger Erik med alvor i stemmen.

Arbejde som hobby

Erik Nørskov er udlært rørlægger, og allerede som 25-årig etablerede han sig som selvstændig næringssdrivende i Qaqortoq. Fra 1974 og frem til 2007 voksede forretningen støt, og sideløbende med erhvervskarrieren har bestyrelsesarbejde og tillidsposter fyldt rigtig meget i Erik Nørskovs professionelle liv. Han har været med i bestyrelser i adskillige selvstyreejede selskaber og altid været aktiv i Grønlands Arbejdsgiverforening, hvor han også har været bestyrelsesformand i to perioder i 1990’erne.

– Mit arbejde og mine tillidsposter er min hobby, siger Erik med en buldrende latter.

For tre år siden gennemførte Erik et generations-skifte i Nørskov gruppen, så det nu er hans to sønner, der har forretningen. Ved samme lejlighed valgte han at trække sig ud af erhvervspolitik. Til-

ornermi politikkikkut suliassat qimanniarlugit aalianger-simavoq. INI-milu siulersuisunut ilaarusunnginnerluni neqeroorfigineqarami ilaqtutani isumasioqqaarsimavai, aammalu aatsaat neqeroorrummut akuersisimalluni ilaqtutanilu siulersuisutut atorfik aatsaat inuutissarsi-ornermi politikkimut toqqaannartumik akulerunnerus-sanngitsoq nalilersoreeramikku aatsaat akuersisimalluni.

INI inissianik piginnittutut

Siulittaasutut atorfimmik neqeroorfigineqarsimanini nam-mineq ilimagaa peqquteqarsinnaasoq A/S Inissiaatileqati-giiffik INI 1993-95 pilersinniarneqalermat suleqatigiissita-nut ilasimanini neqeroorfigineqarnerminut peqquataasin-naasoq. Taamani suleqatigiissitani INI inissianik piginnit-tussatut ingerlatsinissa saqqummiunneqarpoq.

– Inuit uannut oqartuaannarput, uanga ukiunik 10-15 inik pilersaarutikkut siulliusuaannartunga. Massakkut – ukiut 15-it ingerlareersut – siulersuisuni siulittaasussatut toq-qarneqarpunga. Taamaattumik siunnerfiuvoq, inissiat attartortittakkat INI-mit pigilerneqarnissaat.

Erik suliumatorpaluttumik, piumassuseqarpaluttumik ulap-porippaluttumillu isikkoqarpoq. Nammineq aamma upper-narsarluq oqarpoq, oqarasuaatikkut piffissaq suugalu-atorluunniit atorluq INIp pisortaanera Kenneth T. Hansen oqaloqatigisarnerarlugu unnersiorpoq. Suliassammi tuaviuussassat pingaarutilillu imaaginnavipput:

– Pilersaarummik qanorlu suleriaaseqarnissamik pilersaarut novembarip 24ani siulersuisuni ataatsimiinnermi

buddet om at være med i INIs bestyrelse blev derfor taget op på et familieråd, og han besluttede sig kun for at acceptere tilbuddet, fordi han og familien vurderede, at formandsposten ikke er en direkte indblanding i erhvervspolitik.

INI være boligejer

At han blev tilbuddt formandsposten mener han selv skyldes, at han i 1993-95 var med i den arbejdsgruppe, der arbejdede med dannelsen af A/S Boligselskabet INI. Oplægget fra arbejdsgruppen var dengang at INI skulle eje boligerne.

– Folk har altid sagt til mig, at jeg er 10-15 år forud for min tid. Nu – 15 år efter – er jeg valgt til bestyrelsес-formand. Visionen er derfor, at INI skal blive ejer af ud-lejnungsboligerne.

Erik udstråler arbejdsmoral, energi og travlhed. Han bekræfter da også, at der er varme telefoner på alle tidspunkter af døgnet mellem ham selv og INIs administrerende direktør Kenneth T Hansen. Presserende arbejdsopgaver er der nemlig nok af:

– Vi skal præsentere en handlings- og strategiplan til bestyrelsesmødet den 24. november og planen skal afleveres til boligejerne inden nytår.

Privatlivet

Erik er født i lille landsby ved Skive i 1949. Allerede som barn og længe inden han satte fod i Grønland blev

saqqummiuttussaavarput, pilersaarullu inissiani piginnittunut ukiuttaartsinnangu tunniuttussaavoq.

Suliffiup avataatigut inuunera

Erik 1949 nunaqarfinnguami Skivemi inunngorpoq. Erik meeraallunili aammalu suli Kalaallit Nunaat tummaqqajangikkallaramiuk "kalaaliaqqamik" taaneqartarpooq, tamannalu ilaqtariit kinguaariillu ukiuni arlalissuarni nunatsinni najugaqartarsimancerannik peqquteqarpoq.

Aataa arnaatalu qatanngutai angutit 1900 ikkut aallartinneranni qeqqanilu Ivittuuni sulisarsimapput, Erik-ullu eqqaamalluarnerarpaa igaffiup pequusiviani aatani puulukip tinguanik ooqanngitsortortartoq. Qularnangitsumik Kalaallit nunaanniissimanera taama nerisarneranik peqquteqarpoq.

Erik 19-inik ukioqarluni Dundasimi qaamatini pingasuni sulinissamut isumaqtigiissuteqarami aatani perullugu nunatsinnukarpoq. Danmarkimut sakkutuunngoriartortinnani nuummukaqaarpoq. Sulilu uterianngitsoq Paamiuni sulifissaanik neqeroorfigaat, taannalu maannamut inuunermini aqusaagaanut uppernarsaataalluaroq. Lena naapikkamiuk sakkutuunngunngisaannarpoq, Lenallu illoqarfingisaminut Qaqortumut feeriaqatigaa. Erik-up illoqarfik takusani nuannarnermik Lenamut ima oqarsimavooq:

– Oqanngilanga illit uangalu qaqugorsuarmut najussasugut, kisianni qularutissaanngilaq Kalaallit Nunaata kujataa uangalu qimassinnaanngitsugut!

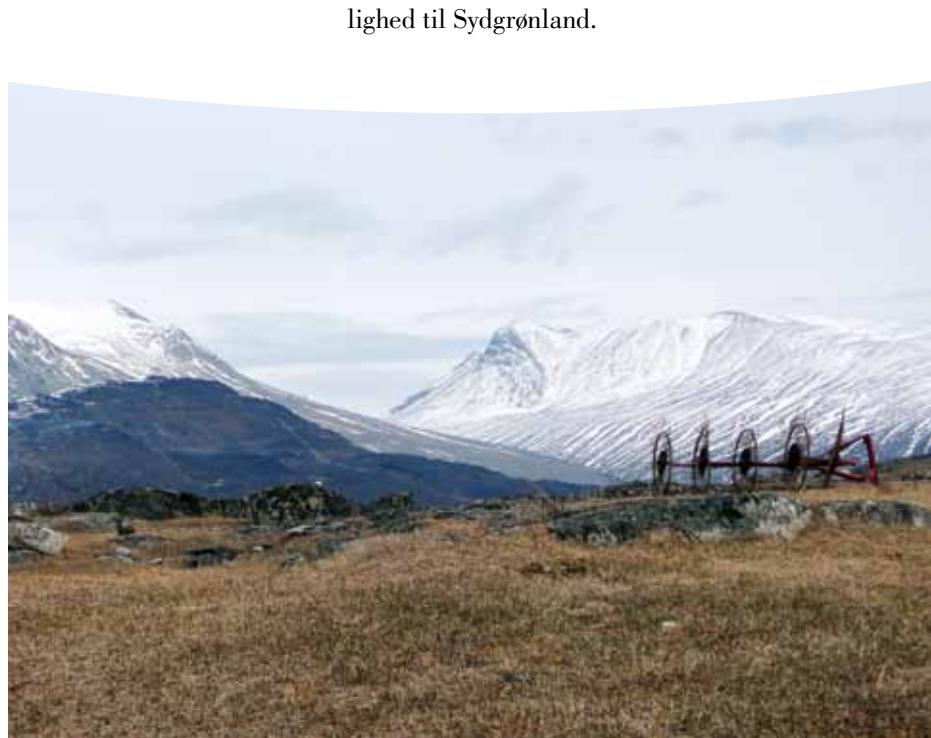
Kalaallit Nunaata kujataa Erik-up asannilerfigereertiaannarlugu Lena katippaa ulloq mannalu suli inooqatigiipput.

han kaldt 'den lille grønlænder', for han udspringer af en familie med en lang tradition for ophold i Grønland. Bedstefar og morbrødre havde været i Ivittuut i begyndelsen og midten af 1900-tallet, og Erik husker tydeligt, at bedstefaren spiste rå svinelever i bryggerset. Helt klart en delikatesse han havde fået smag for i Grønland.

Erik trådte i bedstefarens fodspor og stillede som 19-årig i Dundas, Qaanaaq på en tre måneders kontrakt. Derefter tog han til Nuuk inden han skulle tilbage til Danmark og springe soldat. Men før det kom så vidt, blev han tilbuddt job i Paamiut, og så var hans skæbne beseglet. Soldat blev han aldrig, for han mødte Lene, og hun tog ham med på ferie til sin hjemby Qaqortoq. Erik faldt pladask for byen og sagde til Lene:

– Jeg siger ikke det bliver dig og mig, men det bliver helt sikkert mig og Sydgrønland!

Kort tid efter blev Erik og Lene dog gift, og ægteskabet har til dags dato vist sig lige så langtidsholdbart som Eriks kærlighed til Sydgrønland.

AQUTSISUMIK APERSUINEQ

Manden bag roret

CSF

CSF

INI-mi allaffissornikkut pisortap Kenneth T Hansenip sumut siunerfeqarnerluni nalunngilaa. Eqarpallaamiit aqutseriaaseq qimallugu kiffartuussineq oqinnej nu-taalialasorlu siunnerfigineqassaaq. Taamatut allannguin-iarnermi suliffeqarfimmim maannamut periusaasoq ileqquliussimasallu allanngortinnissaa pingaaruteqarpoq.

Kiffartuussat attartortullu

Pisortasup augustip aallaqqaataa 2009mi atorfinitkami **INI-mi pissutsit arlallit assiginnngitsut** qanoq ingerlaase-qarnersut maluginiartarsimavai.

– Eqarpallaaluatsiartumik – taamaattorli allaffissornikkut ajunngitsumik INI ingerlatsivuqoq. Ingerlatseriaaseq arlalinnik ajunngitsortaqarpoq, malittarisassammi malinnissaat pingaaruteqarpoq. Malittarisassanimmittunngavissaqarluta 1994imi ingerlatsilerpugut. Taamaakkaluartorli nassuaati-gaa, malittarisassat oqimaakuluttut eqaannerusumik kiffartuussisinnaanermik tatismannissinnaasut.

Administrerende direktør i INI Kenneth T Hansen ved godt hvor han vil hen. Kursen er sat fra regelbureaucrati til moderne servicevirksomhed. Det kræver først og fremmest en ændring af virksomhedskulturen.

Kunderne og lejerne

1. august 2009 tiltrådte han som direktør, og i sin første tid gjorde hans sig mange observationer om INIs kultur.

– INI er et velfungerende administrationsselskab – og lidt et regelbureaucrati. Det er der mange gode ting i, for det er vigtigt at vi overholder reglerne. Det var faktisk derfor vi blev dannet i 1994. Men alt for dominerende regler kan stå i vejen for fleksibilitet og service, forklarer han.

Service over for kunder og lejere skal være det styrende princip i INI. Kunderne er der fem af, viser Kenneth ved at holde en flad hånd med spredte fingre i vejret: Grønlands Selvstyre samt storkommunerne Kommune

Kiffartuussanik attartortunillu kiffartuussinissaq siunnerfittut sallitillugu INI-mi pingarnerpaatut siunnerfiusariaqarpooq. Assani siaarlugu kiffartuussat Kenneth-ip tallimaanerarpai: Namminersorlutik Oqartussat, kommuunerujussuillu Kommune Kujalleq, Kommuneqarfik Sermerosoq, Qeqqata Kommunia aammalu Qaasuitsup Kommunia. Kommuunerujussuarni sisamaasuni marluk inissiani allaffissornikkut allanik kiffartuunneqarluartut INI-mit sullinneqalersinnaaneriniq piukkunaateqarnerarpai. Attartortut tusind-it arlalissuit inissiallu 9.000it sinnerlugit maannamut INI-mit kiffartuunneqarput.

Ikkat isaternissaat

INI-mi kiffartuusseriaasoq nutaaliallunilu oqinnej anguniarneqartillugu, ullumikkumut suleriaatsimi aporfitt kipusoorutaasartullu allangortinnissaat pisariaqarpooq. Maannamut aqutseriaaseq atorneqartoq qimallugu kiffartuussinermik eqaannerusumik pilersitsiniartoqartariaqarpooq. Avatangiiserisat taakkulu neriuutaat aamma allangornikuupput. Namminersamik illiutornerpassuit piginneqatigiillunilu inissialiat arlalissuit Nuummi sanaartorneqarput. Inissiallu taakku nutaat nalinginnarnik allaanerusut, INI-p eqaannerusumik kiffartusinissaminut nutaamik neqerooruteqarfigisinnaasariaqarpai.

Suliniutinik aaliangersimasunik arlalinnik Kenneth-l suliniutegarluni ingerlatsilereerpoq. Suliniutaasa nutaat ilagaat INI-mi attartortut pisariinnerusumik INI-mut attaveqarsinnaanerat anguniarlugu oqarasuaammillu nammineerluni akisartumik attartortut sullinneqangninnissaat pinaveersaartinniarlugu oqarasuaatikkut saaffiginnissinnaaneq sivitsorneqarpooq. Attartortut INI-llu akornanni qanimut suleqatigiinnerunissaat eqqarsaatigalugu iikkat isaternissaat suliniutini tullinnguuppoq. Illoqarfinni anginerusuni inissianut kiffartuussinermi saaffiginnitarfiit iluisa ilusaat allangortinniarneqarput. Suliniutit pingajuattut anguniarneqassaaq, sulisut attartortunik toqqaannaq saaffigineqartartut ilinniarteqqinnejarnissaat.

Kujalleq, Kommuneqarfik Sermerosoq, Qeqqata Kommunia og Qaasuitsup Kommunia. Selvom to af de fire storkommuner benytter sig af andre boligadministrationsselskaber er de potentielle kunder, som kan tilbydes ydelser af INI. Lejere er der adskillige tusinde af, for INI administrerer på nuværende tidspunkt mere end 9.000 boliger.

Rive vægge ned

Målet er at udvikle INI til en moderne servicevirksomhed, og den helt afgørende ændring skal finde sted i kulturen. Den eksisterende regelkultur skal vige til fordel for en servicekultur. Omverden og dens forventninger har ændret sig. I Nuuk skyder der nybyggede ejer- og andelsforeninger op med lynets hast. Det er en ny type boenheder, og INI skal kunne levere fleksible, skræddersyede ydelser til dem.

Konkrete initiativer har Kenneth allerede sat i søen. Telefonåbningstiden er udvidet, så lejerne har nem adgang til INI og ikke mødes af en telefonsvarer. Den næste barriere der skal falde er væggene – helt bogstaveligt – mellem lejer og INI. Boligbutikkerne i de større byer skal omdesignes, så der ikke er en høj skranke mellem lejere og INIs servicepersonale. Et tredje tiltag er uddannelse af de medarbejdere, der har den direkte kontakt med lejerne.

– Viceværtens skal ikke sidde inde på sit kontor og vente på at lejerne henvender sig. Nej, viceværtens skal være udadrettet og opsøgende i forhold til lejerne og spørge dem hvordan det går.

– Viceværtip allaffimmini attartortunik saaffigineqarnissani kisiat utaqquinagu, attartortunik ammasumik qanumut kiinnerluni qanoq innerinik saaffiginnittassaaq.

Kenneth-ip pingaartillugu erseqqissaatigivaa, INI-mi sulisut pikkorisorpassuit piumassuseqarlutik allanngueqataaru-sussuseqassasut.

Nuimanersiuilluni atorfinni oqartussaaffit pisariillisarnissaat

– Suliffeqarfipi aqqissuusaanera titartakkallu toqqamma-vigalugit suleriaatsimik ingerlaaseqarneq nuannarinngil-luinnarpara. Titartaaffissat allaffissiat tigullugit tuschimik tungujortumik qalipaalernini kajumerntsutut nakernaatsutullu Kennethip oqaatigaa.

Allaffissiat titartaaffissat arlalinnik Kennethip titartaaffige-reerlugu oqaatigaa taama periuseqartoqassappat tamanut paassisutissatut apuunniagaq piluusaarneruvallaassasoq.

– Qularnaatsumik nipinilluni taama nuimanersiuilluni ator-fimmik ingerlatseriaaseqarnerup paassisutissanillu annaa-saqarfusarnera sullarunnermillu kinguneqarsinnaasarnera oqaatigivaa.

Atorfilitani nuimanerit assigiinngissinnaasut aqqusaarlu-git ingerlatseriaatsip tamatigut paassisutissaq pingaarute-qartoq ilaatigut allanngorlugu apuunneqarsinnaasarnera orniginanngitsoq Kennethip eqqaavaa.

Allaffissianut naqinnerit angisuut atorlugit "sullarunneq" allappaa, tamatumalu kingorna assiliatut takorlooruminar-sarlugu imaani timersuutaasartoq assersuusiaraa.

– Angallat arfineq marlunnik iputtoqarluni unammissutaa-

Det er vigtigt for Kenneth at understrege, at han er sikker på, at INIs mange dygtige medarbejdere vil være glade for at skabe forandringen.

Vil hierarkierne til lives

– Jeg hader at snakke om organisation og lave organisationsdiagrammer. Det er så kedeligt, siger Kenneth, samtidig med at han griber en blå tuschpen og begynder at tegne et klassisk organisationsdiagram på flipover blokken.

Bokse forbundet med lodrette streger vokser frem på det hvide papir. Kenneth tegner forskellige niveauer i organisationen og viser, hvor mange lag information skal igennem for at nå ud i alle led.

– Hierarkier giver informationstab og skaber ineffektivitet, siger han med overbevisning i stemmen.

Pointen er, at kommunikationen fra Kenneth og ned i hierarkiet bliver filtreret i hvert led, og for hvert led dannes der nye sandheder. Det er ensbetydende med informationstab.

”Ineffektivt” skriver han så med store bogstaver på skrå ved siden af de mange bokse oven på hinanden. Så sætter han sig ned ved mødeborDET igen og forklarer med et billede fra vandsportens verden.

– I en otter består holdet af syv personer der skal ro, og en styrmand der skal dirigere roning'en. Men når der er for mange ledere ender det med, at der er syv styrmænd og én roer.

Han lader forstå, at sådan et hold ikke kommer først

sartoq ataatsimik aqutsisoqarluni ingerlasopoq, aqutsiniartor-passuillu arfineq marluuppata inuk ataaseq kisimi iputtinneqas-saaq.

Paaseqquaat taama iporiaaseqartut siulliullutik apuussinnaanngitsut, massakkullu "pitsasumik" suleriaaseqarnissaq ujartor-lugu.

Aqutsisut affaannanngortinnissaat

Suleqatigiit sisamat iluani aqutsisumik ingerlatsisoqartarpoq Kennethilu pisortatut atorfinimmat aqutsisut 42-put. Massakkut pisortatut ingerlatsisut arfineq marluupput, aqutsisullu 14-niul-lutik. Atorfait taama amerlatigisut atorunnaarsinneri tamatigut nuannarineqarneq ajorpoq, Kenneth-illi sapiissuseqarfingaa taama aaliangiisariaqarneq, naak akerliusunik naammattoorsiffisaasaraluartoq:

– Aqtseriaatsimi pissusitoqqanik allannguinissaq Inuit arlaqartut tamatigut nuannarineq ajorpaat.

INI-li kiffartuussinikkut eqaatsumik sullisseriaaseqassappat aqutsisut ikilineqartariaqartut erseqqissaatigaa, sulili aqutsinikkut ingerlatsisut amerlagalugit akuersaaruminaatsippai.

– Suliffeqarfimmi aqtseriaaseq pisariitsoq kiffartuussilluarner-mik kinguneqartarpoq. Qungujullunilu eqqaavaa pikkorissuse-qartoqartariaqartoq suliffeqarfimmik eqaatsumik pisariitsumillu ingerlatsissagaanni.

INI-mi sulinikkut sammiviit assigiinnjiartuuupput, sulisut 16 procentii ukiuni arlaqaaluttuni ilinniarsimasuusarlutik imaluunniit ukiorpaalunni iliniagaqartuupput, Kenneth-ip tamakkiisumik

over målstregen. Med en hastig bevægelse rejser han sig op igen, skridter over til flipover blokken og streger "in" over med tuschpennen. Nu står der "effektivt".

Halvering af ledere

Da Kenneth tiltrådte som administrerende direktør var der 42 medarbejdere i INI med en ledertitel – en leder for hver fjerde medarbejder. Nu er der syv chefer og 14 ledere i INI. At annullere så mange ledertillinger er ikke en handling der udlöser popularitet, men Kenneth er ikke en person der viger tilbage for at træffe ubehagelige beslutninger. Han er også helt på det rene med, at hans ændringer har mødt modstand:

– Der er altid nogle personer, der ikke ønsker at lave ledelseshierarkiet om, siger han og fastholder blikket.

Ledelseshierarkiet skulle til livs, fordi det stod i vejen for at gøre INI til en servicevirksomhed. Kenneth er dog udmærket klar over, at der stadigvæk eksisterer et uformelt ledelseshierarki i selskabet, men han nægter at anerkende det.

– God service kræver en flad organisation. Og en flad organisation kræver en intelligent organisation, tilføjer han med et skævt smil.

I INI består arbejdsstyrken af en broget blanding af faggrupper, hvoraf 16 procent har en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Helt så

pisariitsumillu aqutseriaaseqarusunnermini kissaataa piviu-sunngortikkuminaassinjaagaluartoq, taamaattoq neriuutigaa upperalugulu sulisut allanngueqataanissaminnut akisussaaffe-qarnertik tunngavigalugu sullississasut.

Kiffartuunneqartutut inissinneq

INI-mi allaffissornikkut malittarisassat tunngavigalugit ingerlatsinermiit avatangiisit piumasaqaataat tulluarsar-nerlu aallaavigalugit aatsaat nutarterineq aallarteruttørpoq. Suleriaaserineqartartut taakkulu qanoq allanngortinne-qarsinnaanerannut Kenneth periusissetat pilersaarummik 1. januar 2011-mi tigusaqarusuppoq, piffissaq qaninnerusoq al-lannguutit piviusunngortinnissaat eqqarsaatigalugu.

Sulisut kiffartuussamik inissismaffianut massakkut inissinnisaat pisariaqarpoq. "Qanoq pineqaruspungu INI-mi kiffartuunneqartaruma?" sullissinermanni imminnut taama arlaleri-arlutik aperisarnissaat pisariaqarpoq.

– Ataatsimiittarnitsinni kiffartuussineq sallitillugu eqqartortu-rtarutsigu INI kiffartuussivittut pitsasutut inissimalissaaq, Kenneth-i qungujulluni neriuuteqpalullunilu taama oqarpoq.

flad en organisation som Kenneth kunne ønske sig, kan han næppe opnå, men han har fuld tiltro til, at medarbejderne kan honorerer de nye krav, som stilles til dem.

Sætte sig i kundens sted

Arbejdet med at omdanne INI fra administrations-selskab styret af regler til servicevirksomhed der tilpasser sig omverdens krav og behov er først lige begyndt. I den nærmeste fremtid skal strategien operationaliseres, og Kenneth vil have handlings-planer for hver enkelt manøvre per 1. januar 2011.

For medarbejderne gælder det nu om at sætte sig i kundens sted. "Hvordan kunne jeg godt tænke mig at blive behandlet, hvis jeg var kunde hos INI?" er det spørgsmål, de skal stille sig selv igen og igen.

– Hvis vi snakker om service på vores små møder hele tiden og får fokus på service i praksis, så skal INI nok blive til en rigtig dygtig serviceorganisa-tion, smiler Kenneth.

ULLUT NUTAAT SULLISSINEQ PITSAANERUSOO

Telefonip ammasarfia sivitsorpoq

Ataasinngorneq-tallimannngorneq
nalunaaquataq 8-16

70 10 00 sianerfigiuk

Qaqortumi, Nuummi Sisimiunilu
saaffiginnittarfit ammasalerput
Ataasinngorneq-tallimannngorneq 8-16

**SULLISSINERULERNERMUT
PIFFISSAQARNEQ**

TID TIL SERVICE

Aqutsisutut pisortaaneq | Adm. dir. Kenneth T Hansen

NYE TIDER – BEDRE SERVICE

Udvidet telefonåbningstid

Mandag-fredag
klokken 8-16

Ring 70 10 00

I Qaqortoq, Nuuk og Sisimiut
også ny åbningstid i boligbutikkerne
Mandag-fredag klokken 8-16

PIFFISSAQ

eqqorlugu akiisarneq

Betaling til tiden

ALLAN HJORT ANINGAASAQARNERMUT
PISORTAASIMASUMIT

Akileeriaaseq nutaaq INIlip ingerlatilersimavaa, taannalu taasparput "Piffisaq eqqorlugu eqqortumik akiliineq". Qarasaasi-aq aqqutigalugu INImut siunissami akiligassanik nassittiniartnut maannamullu sulisartut pisortaannit allanillu INImik sullissi-unit akileeriaaseq taanna iluarisimaarneqarpoq. Akiligassap tiguneraniinggaaniit ulla 15anit suliffiusut iluni akiligassap INI-mit akilerneqarnissaq qulakkeersinnaavarput. Arlalitsigullu ulla arfineq marluk ingerlanerinnaani akiligassaq akilerneqareertarpoq.

Siornatigut INI akiligassanut akiliumaataartarnera isornartorsi-orneqartarsimavoq. Suleriaatsilli allat nutaat qarasaasiakkullu su-na tamaat ingerlanneqalermat taama pisoqassaarpoq.

INImi akiligassanut sullisseriaaseq nutaaq pisariitsunnguarlu qaraasaasiakkut INImut nassitsinermi ingerlanneqartoq atorniaraanni siullermik piumasaqaatitut paassisutissat pisariitsunnguit akiligassamut atatillugit sulisartut pisortaannit nalunaarutigineqartnissaat pisariaqarpoq. Akiligassanut sullisseriaaseq nutaaq pillugu sulisartut pisortarisaat allallu sullissisut INImit allakkatigut maj imi nalunaarfigineqarput.

Taama sullisseriaaseq kiffartuunneqartumut sullisisunnullu ilua-quatalereersoq maannamut ersarisereerpoq. Akiliiffissat ulluisa killissai qaangiutereersut akiliinngitsoorsimanermullu erniaritinne-qartartut INI-mit sipaarutaalereeput, akiligassat eqqortumik nalunaarsukkat piffissaq eqqorlugu akilerneqartalermata.

INImut akiligassat allakkatut nalinginnartut suli nassiunneqarsin-naaneri matumuuna erseqqissaassutigineqassaaq.

TIDLIGERE ØKONOMICHEF ALLAN HJORT

INI har indført et nyt betalingskoncept, som vi kalder "Korrekt betaling til korrekt tid". Konceptet er først og fremmest til glæde for håndværksmestre og andre leverandører til INI, som fremover vælger at sende deres fakturaer elektronisk til INI. Fra det øjeblik INI modtager en faktura, garanterer INI, at den er betalt inden for 15 arbejdsdage. Ofte vil der kun gå syv hvede-dage før den er betalt.

Tidligere blev INI kritiseret for langsommelighed med at få betalt sine regninger. Det er slut efter der er indført nye arbejdsgange og alt nu kører elektronisk.

For at få glæde af INIs nye betalingsprocedu-re skal den enkelte håndværksmester først og fremmest sende fakturaen elektronisk til INI og indfri nogle få krav til, hvilke oplysninger fakturaen skal indeholde. I maj modtog alle håndværksmestre og leverandører et brev fra INI om det nye koncept.

Det står allerede klart, at det er en succes for alle parter. Korrekte fakturaer betales til tiden samtidig med, at INI sparer penge ved ikke længere at skulle betale straf-renter for at overskride betalingsfrister.

Det skal selvfølgelig til slut nævnes, at det fortsat er muligt at sende fakturaer per post til INI.

Jesper J. Petersen, Sam-Byg Kujataani ApS imik piginnittooq Qaqortumeersoq oqarpoq:

- Uagut aningaaasanik akiitsutigut ajornartorsiuteqanngisaannarpugut.

Jesper J. Petersen, ejer af Sam-Byg Kujataani ApS i Qaqortoq udtales:

- Vi har faktisk aldrig haft problemer med at få vores penge.

INNIP nutaamik akiligassanut suleriaasia pillugu Kalaallit Nunaanni Sulitisitsut peqatigiiffiata allattoqarfiani pisortaq Karsten Klausen ima oqaaseqarpoq:

- INNIP qanoq iliuuseqarsimanera uparuaammullu naalaarluni qanoq iliuuseqarsimanera nuannerpoq.

Sekretariatschef i Grønlands Arbejdsgiverforening Karsten Klausen udtales om INIs nye koncept:

- Det er glædeligt, at INI har lyttet til kritikken, og har valgt at gøre noget ved det.

A/S Jesper Bredahl Ilulissani ruujorilerisut suliffeqarfiutaanni allaffissornikkut sulisoq Sofie Mathiessen qularuteqarani oqarpoq:

- INI piffissaq eqqorlugu akiliuaannarpog.

Sofie Mathiassen, bogholder i VVS Firmaet A/S Jesper Bredahl i Ilulissat, er ikke i tvivl:

- INI betaler altid til tiden.

Sisimiut Brøndum immikkoortaqarfiani pisortaq Lars Lars Løvendahl, pitsangoriaat annertuumik malugismavaa:

- Ukiup affaa sinnerlugu maannamut piffissaq eqqorlugu akiliisoqartalernikuuvooq.

Lars Lars Løvendahl, afdelingsleder hos Brøndum i Sisimiut har mærket en tydelig forbedring:

- Det sidste halve år er betalingerne faldet til tiden.

Nikolaj Ezeiassen, Sanasoq Nuuk ApS, imik piginnittuu-soq oqarpoq:

- Nalinginnaasumik sullisinssamut allagartat akil-gassiissutillu allat atorlugit akiligassanik nassisitsarnedq assorsuaq pitsasumik ingerlavoq. Aasaq manna allannguisoqarnera assut iluaquataavoq. Uagut iluarisimaagaarput. Nalinginnaasumik sullissinssamut al-lagartat sillimmasiinermullu tunngasunik suliassanut attuumassuteqannngitsut AP-inut tunngasut suli akilerniartarneri utaqqinarpalaarput.

Nikolaj Ezeiassen, ejer af Sanasoq Nuuk ApS, siger:

- Det kører utrolig effektivt, både med de almindelige rekvisitioner og regningsarbejdet. Det er blevet meget bedre efter ændringen i sommer. Vi er godt tilfredse. Men vi skal stadigvæk vente alt for længe på betaling fra AP-sager der ikke kører efter rekvisitioner og forsikringssager.

Oqummik ujaasineq

Jagten på skimmelsvampen

CSF

Erik Mikkelsen, R&T Speciakrengøring-imeersoq aggersarneqarpoq. Inissiami oqummik naasoqartoq INI nakkutillisuata pasitsaassimavaa taamaattumillu immikkut ilisimasa-limmik ikiortissarsiorluni. Mikkelsen misilummik tigusiartorpoq, taanna R&T'ip tappiorannartuleriviani misissoreerlugu INI-mut oqaatigisinnalissavaa, inissiami oqummik naasoqarnersoq.

Siullermearsumik isummerneq

Paamaap Kuuani, Sisimiutiittumi, inissiap ataatsimik initallip silataaniippugut. Mikkelsenip matuersaat ammaatigaa inisiamullu iserluni:

– Iseraangama siullermik illup iluata silaanna maluginiartarpara. Qingara isikkalu atorlugit.

Gangi aqquaapallappaa igaffimmullu iserluni, sakkortuumik arlaleriarluni naajorarpoq eqqanilu qimerloorlugu.

– Manna silaannaluppoq oqussunnillunilu. Takusinnaavara si-

CSF

Erik Mikkelsen fra R&T Specialrengøring har fået et udkald. INIs inspektør har mistanke om, at der er skimmelsvamp i en lejlighed og har rekvisiteret professionel hjælp. Mikkelsen rykker ud for at tage en prøve der efter analyse i R&T's laboratorium vil gøre ham i stand til at fortælle INI, om der er skimmelsvamp i lejligheden.

Førstehåndsindtryk

Vi står foran en et-rums lejlighed i blokkene på Paamaap Kuua, Sisimiut. Mikkelsen stikker nøglen i låsen og træder ind i lejligheden:

– Det første jeg gør når jeg kommer ind er at få en fornemmelse af indeklimaet. Jeg bruger næsen og øjnene.

Han går med raske skridt gennem gangen og videre ind i køkkenet, snuser kraftigt ind nogle gange og kigger sig omkring.

Erik Mikkelseimit siunnersuutit 5

- Oquup pupiaraasa naatsiartassai pujoralammi amerliartortarput, taamaattumik peqqissaarullugu eqqiasarneq pingaartuuvoq, aamma siniffiit ataanni. Nalinginnaasumik eqqiasarneq soorlu støvsugertarneq natermillu asasarneq imminut iluaqtissaavoq.
- Inissiami panertumi oquk nalinginnaasumik naaneq ajorpoq. Taamaat-
- tumik silaannarissarfiiit ammatinnisaat pingaartorujussuuvoq, nerisasiornermit, uffartarnermit errorsiarnermillu isugutak aniasarniassamat.
- Silaannarissarfiiit eqqiluitsuutinnejassapput. Tamanna støvsugerimik ajornannginneruvoq.
- Silaannarissarfiiit aammalu aalarmik milluaasut taamaallaat atorluarsin-naapput noqinneqarpat. Iganelup nalaani igalaaq matuluunniit ammatillugu silaannaq kaaviiartitaruk
- Uffariup matua matoqqaqoq allorfini centimeterink marlussunnik amaneqassaaq. Tamassuma uffarfimi silaannarissaavimmut silaannarrik kaavititsissaaq.- Taamaangipat uffariup matua ammasariaqas-saaq, isugutak anisinniarlugu

Iaannarissarfíup ristia ipertusoq, oqarpoq, kissarsuutillu qu-laani silaannarissarfik tikkuarlugu.

Oquk inissiani sumiiffinni marlunniükulasuuvoq: Igaffimmi uffarfimilu. Taakunani iganermit uffarnermillu isugutak anerusoq pilersinneqartarpooq. Aammattaaq iikkani naternilu errorsiviit eqqaanniittuni Mikkelsen oqummik nassaakulasuuvoq. Errorsivik ernalgarsinnaasarpooq, iliniarsimasumit ikkunneqarsimangikkuni imaluunniit ima amerlatigisumik kaaminneqartarsimaguni ernup aqqutaaq erngalersillugu.

Misissuineq

Mikkelsenip niaqquni igaffiup sikaaviinut tamanut pulatittar-paa, ilisiviit alliit peertarlugit sikaviit ataanni nateq misissor-niarlugu aammalu kiassaatit igalaallu ataanni nateq misis-sorlugu. Kisianni igaffimmi suut tamarmik kusanartuupput, taavalu uffarfik nangillugu.

Isit sungiusarsimangitsut allaat uffarfimmi ajortoqartoq ta-kusinnaavaat. Kuutsitisarfimmut ernup eqittarfiisa ataanni iigaq aqiliortuinnaavoq qalipaataalu katagarluni. Tassannga misilummik tigusiniarpoq.

Mycometerimik misissuut atortarparpot, taassuma enzymit oquni tamani nassaasartuusut uuttortarsinnaavai.

'Piniakkap' ungoornera

Erik Mikkelsenip meqqi nipputtartulik qeqqamigut ammasu-lik aqiliorfiusumut ikkuppa, reagensglassi matoqqasoq ti-

– Her lugter indelukket og lidt muggent. Og jeg kan se, at ventilationsristen er snavset, siger han og peger på ventilationen over komfuret.

Skimmelsvamp viser sig oftest to steder i boligen: I køkkenet og på badeværelset. Det er her der dannes mest fugt fra henholdsvis madlavning og bad. Også i vægge og gulv ved vaskemaskiner finder Mikkelsen jævnligt skimmelsvamp. En vaskemaskine kan lække, hvis den ikke er installeret af en fagmand, eller er blevet skubbet ind og ud så mange gange, at vandslangen er blevet utæt.

Sondering

Mikkelsen stikker hovedet langt ind i alle køkken-skabe, fjerner de nederste hylder for at inspicere gulvet under skabede og tager gulvet under radiator og vinduer grundigt i øjesyn. Men alt ser pænt ud i køkkenet, og han fortsætter til badeværelset.

Selv det utrænede øje kan se, at noget er galt på badeværelset. Væggen er helt mør under blandingsbatteriet til bruseren og malingen er skallet af. Mikkelsen piller flager af med fingrene og afdækker et om-

gullugu, vatpindi steriliusoq putup iluani tagiartuullugu taartortaa tappiorannartulerivimmi misissugassaq katarsorniarlugu.

– Oquup nassaarisartakkatta 85-90 procentia uffarfimmiiittuusarpoq, nassuaavoq.

Vatpindi reagensglassimut matulluarlugu poorneqarpoq. Inissia- mi ini kingullusoq misissussallugu Mikkelsen piareerpoq. Igaffim- mitulli igalaat ataanni nateq, igalaarsuaq kiassaatillu isaanit tappis- sunit misissorneqarput, aammalu uffarfimmut iigaq sukumiisumik misissorneqarluni. Inimi sumiluunniit oqoqarneranik takussutissa- mik Mikkelsen nassaagaqanngilaq taavalu silaannarissarfik am- masoq nuannaarpasilluni tikkuarlugu.

– Silaannarissarfiet alersinik erruutinillu matoorneqartarneri taku- sarpakka. Silaannaq taarserarneqanngikkuni inissiaq isugutasara- mi, oqarpoq ileqimasaarlunilu.

Tunniussineq

Inissiaq misissorneqareerpoq, misiliummillu tigusinerup saniatigut nalunaarusiamut, Mikkelsenip INI-mut tunniutassaanut uppernar- saatissatut assiliisarluni. Maanna tappiorannartulerivimmukarpu- get, tassani misiliut misisoqqissaarneqassalluni. Minutsit 45

5 gode råd fra Erik Mikkelsen

- Skimmelsvampesporer ophobes i støv, så det er vigtigt at gøre grundigt rent, også under sengene. Almindelig rengøring som støvsugning og gulvvask er god hjælp til selvhjælp
- Der kommer normalt ikke skimmelvækst i en tør bolig. Derfor er det me- get vigtigt at ventilationsristene holdes åbne, så fugten fra madlavning, bad og tøjvask kan komme ud
- Ventilationsriste skal holdes rene. Det gøres lettest med en støvsuger
- Ventilationsriste og emhætter er kun effektive, hvis de har luft at trække i. Skab luftcirculation ved at åbne vindue eller dør under madlavningen
- En lukket badeværelsесdør skal have et par centimeters frirum til dør- trinnet. Det skaber den nødvendige luftcirculation for ventilationskanalen på badeværelset. Hvis den ikke har det, er det nødvendigt at åbne badeværelsесdøren for at få fugten ud

Uffarfieuq kuuttuata ataanit Mycometerimut mi- siliutip takutippaa, uffarfieuq iigaa oqoqartoq.

En Mycometerprøve under bruseren afslører, at der er skimmelsvamp i badeværelsесvæggen

råde med et ubestemmeligt brunsort materiale. Her vil han tage en prøve.

– Vi bruger en Mycometerprøve, som kan måle de enzymer, der er i alle skimmelsvampe.

Indkredsning af 'byttet'

Erik Mikkelsen sætter et klistermærke, som er åbent i midten, på området, finder et forseglet reagensglas frem, fisker en steril vatpind op og kører den rundt inde i hullet for at opsamle det brunsorte materiale som skal analyseres i laboratoriet.

– 85-90 procent af de skimmelforekomster, vi finder, er på badeværelser, forklarer han.

Vatpinden forsegles igen i reagensglasset. Mikkelsen er klar til at undersøge lejlighedens sidste rum, stuen. Ligesom i køkkenet er det især gulvet under vinduer, altandør og radiator der udsættes for hans skarpe blik, men også væggen op til badeværelset bliver grundigt undersøgt. Mikkelsen finder ikke tegn på skimmelangreb nogen steder i stu- en og peger glad på den åbne ventilations- kanal.

– Jeg ser tit ventilationer stoppet til med strømper og klude. Når luften ikke bliver

Silaannarissarfuit tamatigut ammatinneqassapput. Ammanera iluarsineqarsin-naasarpooq. Ventilationsriste skal altid stå åbne. Ofte kan man regulere åbningen i forskellige trin

Silaannarissarfik qasertunik pujoralaqartoq. Ventilationsristen er tilgroet med gråligt støvpudder.

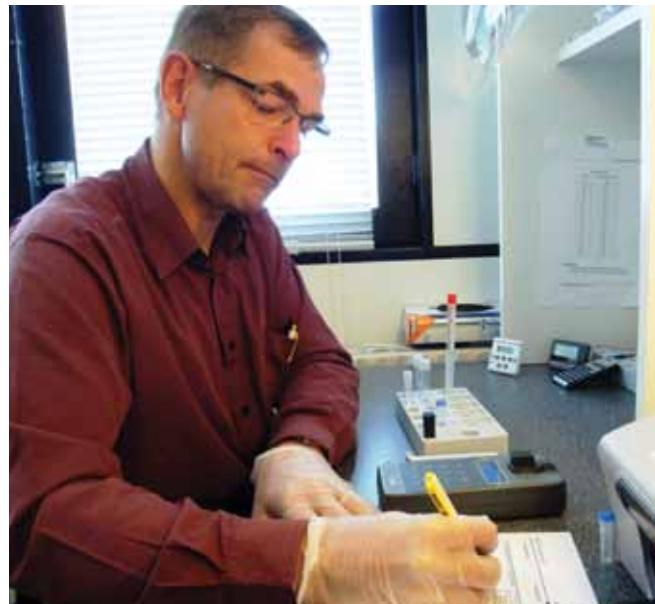

Ilup ilua silaannaluttoq oquummik takussaaffi-unngitsoq Mycometer atorlugu misissorneqarsin-naavoq. Maskina immikkut ittoq inissami silaannarmik milluaassaaq, taavalu tap-piorannartulerivimmi akuu-jaavia oquup naatsiassar-taanik misissorneqarluni.

Dårligt indeklima uden synlige tegn på skimmelsvamp kan undersøges med en Mycometer luftprøve. En særlig maskine suger luft fra boligen, og i laboratoriet bliver filteret undersøgt for skimmelsvampesporer.

kingorna angusat saqqummerput. Misiliut aqoqarpoq: Inissiami uffarfik oquummik nassoqarpoq.

Ujaasineq Erik Mikkelsenip naammassigaa INI nakkutil-liisuata suliaq nangissavaa. Najugaqalersussaq inissiamut iserttertinnagu uffarfimmi iigaq taarsorsorneqassaaq uffarfillu tamakkerlugu immikkut eqqiarneqassalluni oquk piiarniarlugu.

skiftet ud opstår der en masse fugt i boligen, siger han og ryster på hovedet.

Overdragelse

Lejligheden er undersøgt, og der er foruden prøve taget billeder som dokumentation til den rapport, Mikkelsen skal aflevere til INI. Nu går turen hen til laboratoriet, hvor prøven skal analyseres. Resultatet kommer efter 45 minutter. Testen er positiv: Der er skimmelsvamp i lejlighedens badeværelse.

Hvor jagten er tilendebragt for Erik Mikkelsen tager INIs inspektør over. Inden en ny beboer kan flytte ind i lejligheden, skal væggen i badeværelset udskiftes og hele badeværelset specialrengøres for at fjerne skimmelsvamp.

"INI-mit aggersarneqartarninnit 20 procentit missaanni tappiorannartulerivimmi misissorneqartut aqoqarneq ajorput. Akoqanngitsut isumaqartarpot, inissiaq qujanartumik oquummik naasoqanngitsoq," Erik Mikkelsen oqarpoq."

"Omkring 20 procent af mine udkald for INI ender med negative resultater her i laboratoriet. Et negativt resultat betyder, at der heldigvis ikke er skimmelsvamp i boligen," fortæller Erik Mikkelsenç

Oqummut malussarissuseq

Sans for skimmelsvamp

CSF

Silarsuarmi misigisassat malussarissuseqarluta atorpagut. Takunnissinnaavugut, tusaasinnaavugut, naamasinnaavugut, ussiisinnaavugut misigissuseqarlatalu. Malussarissuserpullu aamma atorlugu Oquk maluginiartarpalput.

Takuuk! Oquk

Oquk aralitsigut isaannarmik takuneqarsinnaasarpooq. Oquq qorsuusinnaavoq, qernertuulluni, kajortuulluni qaqortuulluni luunniit ilaatigut qalippeqqasutut isikkoqarluni. Oquk naaffigisami qalipaateqataanik qalipaateqarluni alliartorsinnaavoq, ilaannili ersippiangnitsumi naasarluni taamaattumillu isaannarmik takuneqarsinnaasarani. Angerlarsimaffiup iluani assiginngitsuni ilaanni ersigani naasarpooq, naternili, ikkani, qilaanilu naasarluni.

Takusinnaanngikkaluarlugu angerlarsimaffiit oqoqarsorigukku arlaatigut malussarissutsitit allat atorlugit qanoq arlaatigut iliorniartariaqarputit.

Oquk malugalugu

Oquk iikkani tapetit iluini reolit skaaviit allallu pisattat tunuaniittut maluginissaat ajornakusoorsinnaasarpooq. Isaannarmik takusinnaanngisaraluatit ersinngitsut ilanngullugit oqoqarnersoq misissortaruk. likkami tapeti assannik attorlugu isugutannersoq maluginiaruk.

Oquup pinngoriartornerata malussarissutsitit tamaasa ajoqusersinnaavai. Isikkut ippiorneq, qinngakkut, anersaartornerup aqquaasigut, niaqorlunnikkut, qasunikkut quer-sornikkut kiisalu amikkut naasoornikkullu oquk malunniuttarpoq. Inuit sorlummik aqquaatigut anersaartuutillu aqquaatigut nappaatillit eqqugaanissaat mianersuunnar-

CSF

Vi oplever verden gennem vores sanser. Vi ser, hører, lugter, smager og føler. Det er også gennem vores sanser, at skimmelsvampe trænger ind på livet af os.

Se! Skimmelsvampe

Skimmelsvampe kan tit ses med det blotte øje. De viser sig som grønne, sorte, brune eller hvide plætter eller skjolder, der ofte har en lodden overflade. Nogen gange kan de have samme farve som det sted de vokser, eller de kan vokse i så tyndt et lag, at de er svære at få øje på. De kan sidde i gulve, vægge eller loftet og være gemt væk på skjulte steder i boligen.

Hvis skimmelsvampene ikke kan ses og du alligevel har en mistanke om, at de er der, så må du gøre brug af andre sanser end synssansen for at finde dem.

Følelsen af skimmelsvamp

Det kan være svært at opdage skimmelsvamp inde i en væg, bag et tapet eller bag ved reoler, skabe og andre møbler, som står eller hænger op af en kold væg. Undersøg derfor også om der er skimmelsvamp, hvor det umiddelbart ikke kan ses. Brug følesansen og mærk efter med dine hænder om tapetet er fugtigt.

Skimmelsvampevækst kan forstyrre hele dit sanseapparat. Symptomerne kan være irritation i øjne, næse og øvre luftveje, hovedpine, træthed, hoste og udslet på huden. Personer med høfeber og astma er særligt følsomme. Desuden kan irritation af luftvejene øge ri-

ASSILUSOO / FOTO STEEN OLSEN

*Angerlarsimaffimi oqoqarmersoq paasitsiniutip
nipilersuutitaanik Sisimiuni nipilsortartut Jacob Froberg
aamma Steen Olsen sanasimapput.*

*Musikerne Jacob Froberg og Steen Olsen fra
Sisimiut indfanger lyden af hjemmet til
oplysningskampagnen om skimmelsvamp.*

neruvoq. Oqummik anersaartuutit innarlerneqarsimagaangata anersaartuutit aqqutaasa aseruuttoorsinnaanerannik kingune-qartarpoq. Iluamik eqqarsarpiarsinnaajunnaarnerlutit, qasunerlutit, anernilunnerlutit, niaqorlunnerlutit, kakkilertanerlutit isitillu ungilannersut kiisalu sapigaqalernermut ersistaaartut maluginiartakkit. Qulaani nappaatit eqqaaneqartut atugarilersimagukkit suna peqputaanersoq paasiniartariaqarpoq.

Oqussunni naamallugu

Oquq oqussunnittumik tipeqarpoq. Kælderimut isugutseqqa-sumut imaluunniit. Sivisuumik eqaarsaarutit taskimiinnikut uninngaannarsimasullu tikkinit oquup tipaa assinguvoq. Is-sorsunniusak, oqussunni tipittoq tujorminartorlu sorlutsigut naaneqarsinnaavoq.

Isiinnarmik takusinnaangikkaluarlugu oqussunniinnerup tipataa oquq ersinngikkaluartoq oqoqarneranik paasitsinnaavaatigut. Oquq assigiinngitsutigut naasinnaasar-

sikoen for luftvejsinfektioner. Mærk efter om du lider af koncentrationsbesvær, træthed, åndedrætsbesvær, hovedpine, snue, kløende øjne og allergilignende symptomer. Hvis du gør det, kan det være tegn på, at du er udsat for skimmelsvampe, og så gælder det om at finde kilden.

Det lugter muggent

Skimmelsvampe har en muggen lugt. De lugter ligesom den lugt der rammer dine næsebor, når du træder ned i en fugtig kælder eller åbner tasken med klamt sportstøj efter den har stået og lumret i entreen det meste af ugen. Jordslæt. Muggent. Dårligt.

Din lugtesans kan lede dig på sporet af skimmelsvamp, for den mugne lugt kan afsløre skjulte skimmelsvampe, som ikke kan ses med det blotte øje. Det

poq, soorlu skaavinni, iikkallu putullit iluini, naqqut iluini aamma-lu qalissiaqarfinni matoqqasuni. Igalaat matullu ulloq naajusa-villugu matoqyatikkukkit tipip sumiissusersinissa pitsaaneru-sarpoq. Aamma imaassinjaavoq suleqativit atisaaniit tipi oqus-sunni naamagit, suleqativillu tipi taanna sungiussimagaaramiuq nammineq naamasinnaanngissa illit naasarit.

Naasuliviit angisunuk naasutallit aamma imerterneqarpalla-a-raangamik oqussunnitut tipeqalertarput.

Angerlarsimaffimi nipi

Inuit ilaasa oqaatiginiartarpaat namminneq nassaatit ivigartaat naatillugit tusaasinjaasarlugit. Ilisimaneganngilarli oquup naasarnera aamma taakku tusaasarsimassaneraat. Radiokkulli Oquq pillugu paasitsinsiaalluni aallakkatinne-qaraangat kikkunnit tamanit tusarneqarsinnaasarloq.

Baljliami puuguttat niperpaluitut, pappialarpalummik, igar-palummik, sofamilu kaffisorusaarpaluttunik niptitalik paa-sitsinsiaanermi tusaaneqarsinnaapput. Angerlarsimaffi-

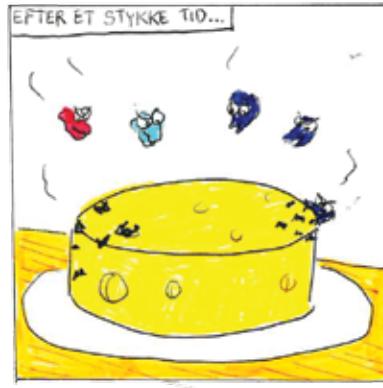
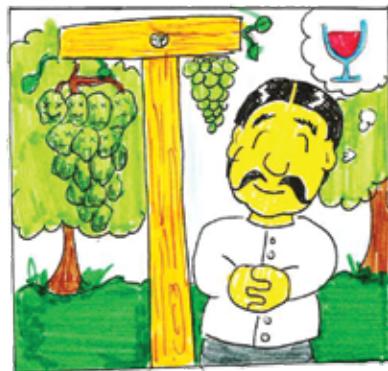
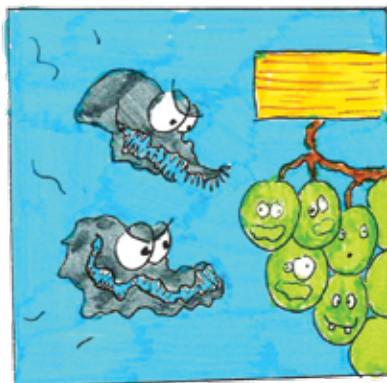
kan være skimmelvamp der vokser inde i ska-be, i hulrum i vægge, under gulve eller i luk-kede tagrum. Hvis du lukker døre og vinduer et døgns tid bliver lugten lettere at opdage. Det kan også være en muggen lugt i din kollegas tøj, som du lægger mærke til, men som kollegaen ikke selv opdager, fordi den er blevet en vane.

Store potteplanter kan også komme til at lugte af skimmel, hvis de bliver vandet for meget.

Lyden af hjemmet

Nogen mennesker hævder, at de kan høre græsset gro. Det vides ikke med sikkerhed, om de også kan høre skimmelvampe gro. Oplysningskampagnen om skimmelvamp har alle dog kunnet høre i radioen.

Kampagnens lyd er inspireret af reallyde fra hjem-met som tallerkner i opvaskebaljen, raslen med papi-rer, madlavning og kaffe i sofakrogen. Det lydlige bil-

Bjarne

up assitaa nipilerlugu tusarneqarsinnaavoq, tassani matu sianer-paluttoq pattagiarlu sisamararluni patinneqareeremat meeqqap mikisup tummeeraiparpaluttut matumik pulaartunut ammaajar-tonreratut nipeqarpoq.

Immussuaq, vinni, iisartakkallu

Oquk misilissallugu maajunnarsinnaagaluarpoq, takorluulaari-akkilli viinnit immussuill brie, camembert imlt. danablu. Oquk ineritsisinnaagami immussuarnut assiginngitsunut blå-, hvid-aamma rødkimmeloste-inik taaneqartartunit sanaajuvooq. Viinninik naatitsisartut oquk immikkut illuinnartoq – gråskim-mel – imik taaneqartartoq pilerilluinnartarpaat. Viinnissat qorsuit gråskimbelimik saassunneqaraangamik tungusun-ninnerulertarput assullu viiniliassatut piukkunnarsisarlutik.

Oquit ilai nakorsaatissatut penicillinaliassatut atugas-siarineqartarput, aseruuttoernernut navianartunut soorlu tuberkulose -mut syphilis-imullu nakorsaatissatut atorne-qartarlutik.

lede af hjemmet er dørklokvens ding-dong efterfulgt af fire klavertoner der lyder som rappe barnefødder i løb ud til hoveddøren for at være først til at tage imod gæsterne, der ringer på.

Ost, vin og medicin

Det kan godt være det lyder ulækkert at smage på skimmelsvamp, men så tænk på vin og oste som brie, camembert eller danablu. Skimmel fremmer modningsprocesser og bruges til fremstilling af både blå-, hvid- og rødkimmeloste. En hel særlig type skimmelsvamp – gråskimmel – giver såkaldt ”ædelt råd” og er højt skattet af vinavlere. Når gråskimlen angriber grønne druer bliver de ekstra søde og velegnede til vinfremstilling.

Visse typer af skimmelsvampe bruges til fremstilling af penicillin, der kan kurere livstruende infektionssyg-domme som tuberkulose og syfilis.

MISILIUT: Oquk uagutsinni pinngorsinnaavaa? TEST: Kan der gro skimmel hos mig?

1. Qanoq akulikitsigisunik silaannarissartarpit?

- A) Ullormut minnerpaamik marluk - pingasoriarlunga
- B) Ullormut ataaseriarlunga
- C) Tamatigut silaannarissarneq ajorpunga

2. Illup iluani manisisarpit?

- A) Naamerluinnaq
- B) Aap ilaatigut
- C) Aap tamatigut

3. Igagaangavit silaannarissartarpit?

- A) Aap tamatigut
- B) Aap ilaatigut
- C) Naamik silaannarissanngisaannarpunga

4. Sila nillertillugu init tamaasa assigiimmik kiassaatai (20° missaanut) ikumatittarpigit?

- A) Aap
- B) Ini atornerusara taamaallaat kiassartarpa
- C) Naamik kiassaatit 20°-imik appasinnerusarpooq

5. Uffareeraangavit isugutak allartertarpiuk?

- A) Aap tamatigut
- B) Aap piffissaqartillunga
- C) Naamik

6. Uffareeraangavit silaannarissartarpit?

- A) Aap, uffarfiup igalaava ammartarpa
- B) Aap, uffarfiup matua ammartarpa inilu tamaat silaannarissarniarlugu noqqoruutitsisarlunga
- C) Naamik

7. Sapaatip akunneranut minnerpaamik ataasiarlutik støvsugertarpit?

- A) Aap
- B) Naamik

8. Akuttungitsunik sukumiisumik eqqiaasarpit?

- A) Aap
- B) Naamik

1. Hvor tit lufter du ud?

- A) Mindst 2-3 gange om dagen
- B) En gang om dagen
- C) Det sker ikke hver dag

2. Tørrer du tøj indendørs?

- A) Nej, aldrig
- B) Ja, ind imellem
- C) Ja, altid

3. Lufter du ud, når du laver mad?

- A) Ja, altid
- B) Ja, ind imellem
- C) Nej, aldrig

4. Varmer du alle rum op til samme temperatur (cirka 20°), når det er koldt udenfor?

- A) Ja
- B) Jeg sætter kun varme på i de rum, som jeg bruger mest
- C) Nej, temperaturen er lavere end 20°

5. Tørrer du op efter dig, når du har været i bad?

- A) Ja, altid
- B) Ja, når jeg har tid
- C) Nej

6. Lufter du ud, når du har været i bad?

- A) Ja, jeg åbner vinduet i badeværelset
- B) Ja, jeg åbner døren til badeværelset og sørger for gennemtræk i resten af boligen
- C) Nej

7. Støvsuger du mindst en gang om ugen?

- A) Ja
- B) Nej

8. Gør du grundigt rent med jævne mellemrum?

- A) Ja
- B) Nej

Oqummut akiuunneq

Til kamp mod skimmelsvamp

Rodalon, Klorin imaluunniit Miller Afrens
atorlugit oquk asallugu piliaruk
Vask skimmelsvampen væk med Rodalon, Klorin eller
Miller Afrens

Atuinissamut ilitsersuut maligiuk imerlu
ipeqanngitsoq kisiat akullugu
Følg brugsanvisningen nøje og bland kun med rent
vand

Oqoqarfiusoq asaatissamik kuiguk, minnerpaamik minutini 20-ni uninngatillugu
imermillu salillugu

Påfør blandingen området med skimmel, lad det virke mindst 20 minutter og vask af
med rent vand

Ataatsimut kisitsigit

1A = 0,   1B = 1,   1C = 2
2A = 0,   2B = 1,   2C = 2
3A = 0,   3B = 1,   3C = 2
4A = 0,   4B = 1,   4C = 2
5A = 0,   5B = 1,   5C = 2
6A = 0,   6B = 0,   6C = 2
7A = 0,   7B = 2
8A = 0,   8B = 2

0-4 point

Inigisanniit isugutaap peernissaa pikkoriffigivat. Angerlarsimaffini pitsaasumik ileqqoqaruit illup iluata silaannarissuunissaa anguneqassaaq, aammalu oqummik pinngitsortitsisisinnaalluni. Taamaakkaluartorli oquttoqalersinnaanera isugutaqarsinnaaneratalu marsertuarnissaa pisariaqarpoq.

5-9 point

Illoraq tungaanut aallarputit – oquulli pinngunnginnissaa suli qanoq iliuuseqafigisinnavaat. Isugutak angerlarsimaffiuq iluani pinngortartoq pinaveersaarukku oquup pinngunnginnissaa angusinnaavat. Allalli pointeqarnerit qanoq iliorsimanersut taakkulu siunnersuutaat pitsaasut atuaqqaarnissaat innersuutigiinnassavarput.

10-16 point

Sianiguit! Oquup pinngunnginnissaa angunavianngilat ileqqutoq-qatit allanngortinngikkukkit. Angerlarsimaffik isugutaqartuartillugu oquk pinngornissaminut periarfissagissaarnerussaaq.

Angerlarsimaffinni oquk pinngitsoorniarukku

– Siunnersuutit pitsaasut malikkit:

- Ullut tamaasa 3 x 3 minuttit silaannarissarlutit nutoruutitsigit
- Inissiami init tamaasa kiassarnissaat eqqaamajuk
- Atisat illup iluanut maninaveersaakkit
- Uffareeraangavit iikkat naterlu allartertakkit
- Minnerpaamik sapaatip akunneranut ataasiarlutit støvsugertarit
- Isugutammik oqummillu pinngortoqarsinnaanera nakkutiguar taruk

Tæl sammen

1A = 0,   1B = 1,   1C = 2
2A = 0,   2B = 1,   2C = 2
3A = 0,   3B = 1,   3C = 2
4A = 0,   4B = 1,   4C = 2
5A = 0,   5B = 1,   5C = 2
6A = 0,   6B = 0,   6C = 2
7A = 0,   7B = 2
8A = 0,   8B = 2

0-4 point

Du er rigtig god til at få fugten ud af din bolig. Det giver et sundt indeklima, og dine gode vaner er med til at forhindre skimmelsvampe i at vokse hjemme hos dig. Men derfor er det alligevel en god idé at holde et vågent øje med tegn på fugt, mug og skimmelsvamp.

5-9 point

Du har fat i noget af det rigtige – men du kan godt gøre det endnu sværere for skimmelsvampene at få fat. Jo bedre du er til at få fugten ud af dit hjem, desto mindre er risikoen for, at der kommer skimmelsvampe hjemme hos dig. Men måske skal du også lige læse de gode råd til dem der har flere point end dig.

10-16 point

Pas på! Du inviterer skimmelsvamphen indenfor, hvis du ikke laver dine vaner om. Jo mere fugt, der er i dit hjem, desto større er risikoen for, at der kommer skimmelsvampe.

Følg de gode råd – og skimmelsvampene får sværere ved at få fat hjemme hos dig:

- Luft ud – lav gennemtræk 3 x 3 minutter hver dag
- Sørg for at alle rum er opvarmede
- Tør så vidt muligt ikke tøj indendørs
- Tør vægge og gulve af, når du har været i bad
- Støvsug mindst en gang om ugen
- Hold øje med tegn på fugt, mug og skimmelsvamp

Misiliuttit immersugassaq Landsbyggefondenimit Grudejernes Investeringsfond kiisalu Statens Byggeforskningsinstitut peqatigalugit suliarineqarsimavoq, qarasaasiakkut nittartagaq una atorlugu www.skimmel.dk atuarneqarsinnaavoq.

Testen er udarbejdet af Landsbyggefonden, Grudejernes Investeringsfond og Statens Byggeforskningsinstitut og findes i elektronisk form på www.skimmel.dk

Oquk pillugu paasissutissanik ujarlerneq

Skimmel surfing

Qarasaasiakkut oquk pillugu paasissutissanik ulikkaarpoq. Nittartakkatigut atuarneqarsinnaasutut piukkunnar-tut tallimat ISAAVIK – p nassaarisimavaai.

www.skimmel.dk

Oquk angerlarsimaffissinni pinngorsinnaanersoq misilinniarlu-ga, aammalu siunnersuutit pitsaasut paasissutissallu allagarta-lersukkat una aqqutigalugu aasinnaavatit. Landsbyggefonden, Grundejernes investeringsfond Statens Byggeforskningsinstitu-illu oquk pillugu suliaat quppernermi uani atuarsinnaavat

www.sbi.dk/indeklima/fugt-skimmel

Statens Byggeforskningsinstitut nittartagaani inissiani isugutak oquullu pinngortanerisa misissuiffigineqarnerat uani takusinnaavat. Uani nittartakkami atortut naqitat aamma piniarneqarsinnaap-put.

www.sst.dk/skimmel

Isugutak oquullu peqqissutsinnut sunniuteqarsinnaappaat? Oquk pillugu akissut Sundhedsstyrelsip nittartagaani atuarsinnaavat.

dinhverdag.astma-allergi.dk/indeklima

Astma-Allergiforbundip nittartagaani suna tamaat eqqiaanermut, oqunnut, pujoralannut silaannalunnerlu pillugit uani atuarsinnaavat

[www.indeklimaportalen.dk/Indeklima/ Luftkvalitet/Fugt_og_skimmel.aspx](http://www.indeklimaportalen.dk/Indeklima/Luftkvalitet/Fugt_og_skimmel.aspx)

Oquk amma suliffimi pinngorsinnaavoq – uagut suleqatigiit qanoq iliorsinnaavugut? Akissut Suliffeqarfiiit pillugit Avatangiiseqarnermut allatseqarfipi siunnersuutaani atuarsinnaavatit.

Der findes meget information om skimmelsvamp på In-ternettet. ISAAVIK har udvalgt en top-5 over hjemme-sider, som vi synes er et besøg værd.

www.skimmel.dk

Gode råd, informationsmateriale til download og en test som viser, om der kan gro skimmel hos dig. Et helt site om skimmel som Landsbyggefonden, Grundejernes investe-riningsfond og Statens Byggeforskningsinstitut står bag.

www.sbi.dk/indeklima/fugt-skimmel

Den nyeste forskning om fugt og skimmel i bygninger findes på Statens Byggeforskningsinstituts hjemmeside. Her er også mulighed for at bestille trykt materiale.

www.sst.dk/skimmel

Kan fugt og skimmel påvirke din sundhed? Sundhedsstyrelsens hjemmeside om skimmelsvampe giver dig svar.

dinhverdag.astma-allergi.dk/indeklima

Alt om rengøring, skimmelsvampe, husstøvmider og indeklimaet på Astma-Allergiforbundets hjemmeside.

[www.indeklimaportalen.dk/Indeklima/ Luftkvalitet/Fugt_og_skimmel.aspx](http://www.indeklimaportalen.dk/Indeklima/Luftkvalitet/Fugt_og_skimmel.aspx)

Skimmelsvampe kan også findes på arbejdsplassen – og hvad skal vi som medarbejdere så gøre? Det giver Indeklimaportalen lavet af Arbejdsmiljø- sekretariatet råd om.

Kalaallit Nunaanni tv digitaliusoq

Digitalt tv i Grønland

IMM. AQUTSISOQ ALLAN WERGE

Nuna tamakkerlugu tv-mik digitalit atorlugit, aamma DVBT-mik (Digital Video Broadcasting-Terristrial-imik) taajorlugu Nunatsinni illoqarfinni nunaqarfinnilu 73-ini aallakaatitsisalernissaq pillugu Tele Greenland aamma Ineqarnermut, Attaveqaatigiinnermut Angallannermul- lu Naalakkersuisoqarfik isumaqatigiisummik atsioqati- giipput.

Analogit digitalinik taarserlugit

DVBT narlortumik aallakaatitsisuovoq, UHF, analogimik aallakaatitsissutut aaqqissugaasut assignaglit, ullumik- kut VHF atorlugu KNR-imit aallakaatinneqartartut. Tamanna isumaqarpoq, isiginnaartartut tamarmik nutaanik antenne-sinissaannik, 2011 naanerani analogimik aalla- kaatitsissutit atorunnaarsinnginnerini.

Kanalit

DVBT-mik aallakaatitsissutip TV-mut kanalit arfineq-pi- ngasut ataatsikkut aallakaatissinnaavai sisamallu aallar- niutiginiarlugit. Kanalit nutaat sorliit aallakaatinneqar- tannissaat pillugu Kulturimik, Ilinniartitaanermik, Ilisima- tusarnermik Ilageeqarnermillu Aqutsisoqarfip aalaja- ngissavaa. Aqutsisoqarfip pisortaata Mikael Kristens- senip ilisimatitsissutigaa, KNR'ip paasisanut, nutaarsias- sanut meeqqanullu kanalit siunnersuutigai, taakkulu KIIIA-mit ingerlateqqinneqarput. Copydan-imik isumaqat- tiginniniarnerit ingerlanneqartut peqqutigalugit ukiorpat

OMRÅDECHEF ALLAN WERGE

TELE Greenland og Departementet for Boliger, Infrastruktur og Trafik har indgået en aftale om at etab- lere landsdækkende digitalt transmitteret tv, også kendt som DVBT (Digital Video Broadcasting-Terrestrial) i 73 byer og bygder i Grønland.

Digitalt erstatter analogt

DVBT sender via vandret polarisation, UHF, til for- skel fra det analoge TV sendesystem, som i dag giver os KNR via VHF. Det betyder, at alle seere skal have nye antenner, inden det analoge sendesignal tages ud af drift til udgangen af 2011.

Kanaler

DVBT signalet kan bære op til otte TV kanaler og vil indledningsvis gå i luften med fire af slagsen. Beslut- ningen om, hvilke nye kanaler der skal sendes ud til se- erne træffes i Styrelsen for Kultur, Uddannelse, Forsk- ning og Kirke. Styrelsесchef Mikael Kristensen oplyser, at KNR har foreslået en videns-, nyheds- og børnekanal, og at det er de ønsker, som KIIIA arbejder videre med. Igangværende forhandlinger med Copydan forhindrer desværre Mikael Kristensen i at kunne løfte sløret for vinterens sendeflade.

– Men vi satser på, at de nye kanaler går i luften inden årsskiftet, tilføjer han.

aallakaatinneqartartussat suuneri Mikael Kristensenip ilisimatitsissutigisinnanngilai.

– Kisianni ukiortaartin-nagu kanalinik nutaanik aallakaatitsisalernissaq siunniupparput, tapiliullugu oqarpoq.

Dekodereqareersut imaluunniit settopboks

Aallakaatitsissut parnaaqqanngilaq, taamaattumik akileeq-qaaarluni imaluunniit kortit atorneqassangillat. Kisianni isiginnaartartut nutaajunerusumik fjernsynisinngikkunik, taanna DVBT-mik tigoqqaasinnaammat MPEG4-mik dekodereqareersumik, settopbox-imik taaneqartartumik pisisariaqassapput.

Inissianik piginnittut settopboksit akilissavaat

Aallaqqaammut inissiani immikkoortortaqarfiit tamarmik maannakkut antennemikut DVBT-imik pisinnaanngillat, taamaattumik attartortut tamarmik iniminni antennemik DVTB-ip signalianik tigoqqasutitalimmik settopboksimillu nutaalialasumik fjersyneqanngikunik pisisariaqarput.

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pigisaanni inissiani attartortut settopboksinik aningaasaliiffiginiarlugit Namminersorlutik Oqartussat aaliangersimapput. Illoqarfisami/nunaqarfisamili signalit Tele-ip atuutilersutut nalunaarutigippagit, settopboks-illu INlip tigoreersimalerpaglit, INI attartortut pineqartunut tamanut allakkanik nassitsissaaq, ag-guaanerlu ineqarnermut allaffimmi pissaaq.

Indbygget dekoder eller settopbox

Signalet er ukodet, så der skal ikke anvendes betalings- eller kortsy stemer. Seerne skal til gengæld anskaffe en såkaldt settopbox med mindre de har et nyere fjernsyn, der har DVBT tuner med indbygget MPEG4 dekoder.

Boligejer finansierer settopbokse

Samtlige boligafdelinger vil i udgangspunktet ikke kunne modtage DVBT via deres eksisterende antenneanlæg, så alle lejere skal anskaffe sig en stueantenne, der kan modtage DVBT signalet og også en settopboks, hvis man ikke har et nyere tv.

Selvstyret har besluttet at finansiere settopboks til lejere i boliger ejet af Grønlands Selvstyre. Udleveringen vil ske fra den lokale boligbutik, og INI vil sende et brev til alle berørte lejere, så snart Settopboksene er i boligbutikken og TELE har meddelt, at signalet er etableret i den pågældende by/bygd.

Angerlarsimaffimmik qimatsigallarneq

MIDLERTIDIGT VÆK HJEMMEFRA

BEF

Piffissami sivikinnerusumi nunaqarfiiit/illoqarfiiit qimattus-sanngulerpat. Inigisannut tassunga angerlaqqinnissatkisaatigivat, imaluunniit uteruit inissaqarnissat qulakkeeru-sullugu. Taava qanoq iliussavit?

Inissiap attartukkap qimakkallarnera

Uterniaruit maannakkullu najukkat najugariinnarusukkukku-allamut attartorallartsineq atorneqarsinnaavoq. Attartorallarnermik isumaqatigiissut piffissamik killeqarpoq, allatullu oqaatigalugu inissiat paariinnassallugu – aammalu pingaarnertut akisussaaffik tigummiinnarlugu – peqannginnini. Najugassamik qularnaveeqqut siumut aqqutissaavoq, inissiamik attartornermik isumaqatigiissutit atorunnaarsil-lugu nutserniaruit, qulakkeerluguli uterlutit angerlaruit inis-siamut assingusumut utaqqisuni siullinngornissat.

Qinnuteqaqqarneq

Najugassamik qularnaveeqqut imaluunniit allamut attartorallartsineq arlaat toqqaraluarukkuluunniit, INI-mut qinnuteqareersimassaatit taavalu allamut attartorallartsinis-samut akuersissummik imaluunniit najugassamik qularna-veeqqut tigoreersimassallugu attartornermik isumaqatigiis-

BEF

Du står foran at skulle være væk fra din bygd/by i en kortere periode. Du vil gerne kunne vende hjem igen til samme bolig, eller i det mindste sikre dig, at der også er en bolig til dig, når du returnerer. Hvad gør du?

Midlertidigt væk fra en lejebolig

Fremleje er løsningen hvis du gerne vil tilbage og bo samme sted som du bor nu. En fremlejeaftale er tids-begrænset, og du beholder så at sige din bolig – og det overordnede ansvar for den - mens du er væk. Boliggaranti er derimod vejen frem, hvis du gerne vil opsigte og fraflytte din lejebolig men sikre dig, at du kommer foran i køen til en tilsvarende bolig, når du vender hjem igen.

Ansøgning først

Du skal, uanset om du vælger boliggaranti eller fremleje, først have ansøgt hos INI og fået enten tilladelse til fremleje eller boliggaranti før end du opsigter din lejebolig og flytter. Har du først op sagt din lejebolig er det for sent at søge om både retten til fremleje og

sutivit atorunnaarsinnissaa nutsernissallu sioqqullugit. Attartornermiq isumaqatigiissutit atorunnaarsereersi-magukku attartorallartitsisinnanerit aammalu najugas-samik qularnaveeqqusiiressaq qaangiutissapput. Taavalu akuersissuteqarani allamut attartorallartitsisissaq iner-teqquaalluni, tamanna pillugu anisitaassagavit.

Attartorallartitsinissamut minnerpaamik qaammatini pingasuni aallarsimanissaq piumasqaataavoq

Attartorallartitsinissamut akuerineqarsinnaaninnut min-nerpaamik qaammatini pingasuni aallarsimassaatit. Kil-lormut qaammat 12 tikillugit attartorallartitsisinnavutit aallarsimaninnut aalajangersimasumik tunngaviliinak. Soorlu ilinniarneq; suliffimmi suliffimmiit nuutsitaaneq; napparsimaneq; imaluunniit isertitsivimmuinnejq peqqutigalugit angerlarsimaffinit aallarsimassaguit, uppernar-saatnik saqqummiinikkut attartortitsigallarneq sivitsor-tissinnavat. Taamaattoq eqqumaffigalugu, attartor-allartitsinermut akuersissut sivisunerpaaamik akioq ataa-sikkaarlugu tunniunneqartarnera, taamaattumik qaam-matit 12 siulliit qaangiutilerpata qinnuteqaasioqqittoqas-saaq.

Najugaqarnissamik qularnaveeqquummi angerlarnissamut qaammatit pingasut siumoortumik nalunaaruteqarnissaq piumasqaataavoq

Najugaqarnissamik qularnaveeqquummik piniarnermi attartorallartitsinissamut akuersissummut piumasqaatit assigaat. Tassa sunaluunniit peqqutigalugu minnerpaamik qaammatini pingasuni aallarsimas-saguit, najugaqarnissamik qularnaveeqquummik pis-sarsigit. Aammataaq najugaqarnissamik qularnaveeqquut amma sivisunerpaaamik ukioq ataasik-kaarlugu atuussinnaavoq, taavalu – imaluunniit

boliggaranti. Og fremleje uden forudgående tilladelse er ulovligt, så det bliver du sagt op for.

Fremleje kræver minimum tre måneder væk

Du skal være væk i mindst tre måneder for at kunne få lov til at fremleje. Til gengæld kan du så fremleje i op til 12 måneder uden at have nogen bestemt grund til at være bortrejst. Skal du væk hjemmefra på grund af for eksempel uddannelse; forflyttelse; sygdom; eller an-staltsanbringelse, får du lov til at forlænge fremlejepri-oden mod at kunne fremvise dokumentation. Men vær opmærksom på, at tilladelse til fremleje bliver givet for højst ét år af gangen, så ansøgningen skal fornys, når de første 12 måneder er ved at være gået.

Boliggaranti kræver tre måneders varsel når du vender hjem igen

Der gælder samme betingelser for at få boliggaranti som for at få lov til at fremleje. Altså kan du, uanset hvad grunden er til dit fravær, få boliggaranti hvis du er mindst

Lejeforordningen kapitel 9
Udlejningsbekendtgørelsen kapitel 10 og 11
(Udlejning af boligstøttehus omfattet)
Læs mere på www.ini.gl

Kontakt:
INI telefon: 70 10 00
ini@ini.gl
BS-afdeling@ini.gl
Fax: 86 57 00

inoqutivit arlaat, ilinniarneq; suliffimmiit nuutsitaa-neq; napparsimaneq; imaluunniit isertitsivimmuinnej peqqutigalugit angerlarsimaffinnit aallarsimassaguit, uppernarsaatnik saqqummiinikkut najugaqarnissamik qularnaveeqqut sivitsortissinnaavat, uppernarsaat-nit ilanngullugit qinnuteqarnissat eqqaamaannarlugu. Minnerpaamik qaammatit pingasut sioqqullugit INI al-lakkatigut, najugaqarnissamik qularnaveeqqut atorniarlugu inissiamillu neqeroorfingineqarnissat nalunaarutigissavatit.

Pisinnaatitaaffit

Akitsoqanngikkuit imaluunniit innarluutilinnut naleq-qussakkami inissiamiluunniit immikkoortitami najuga-qanngikkuit attartorallartitsinissamut aammalu ineqar-nermut taperneqarnissamut pisinnaatitaavutit. Taa-mattoq INI inissianik piginnittut sinnerlugit pissutsit immikkullarissuutillogit attartorallartitsinissamut iti-gartitsisinaavoq. Tamanna atuuppoq soorlu inoqutigiit attartorallartinniakkavit amerlassusii inissiami ineq-qanut amerlavallaarpata imaluunniit eqqaamiuminnik akornusersuisartutut ilisimaneqarpata. Aamma sulis-nut inissiami najugaqaruit, sulisitsisoq attartorallartit-sinissamut akuersissuteqassaaq.

Pisinnaatitaaffitit:

- Inummut allamut attartorallartitsineq (suliffeqar-fimmuungitsoq peqatigiiffimmulluunniit)
- Ineqarnermut akiliutinut, kiassarnermut imermullu aningaasartuutit annerpaamik matussuserlugit at-tarorallartoq akileeqqusinnaavat
- Attartorallartoq qularnaveeqqusiissutnik anner-paamik akileeqqusinnaavat qaammatini arfinilinni ineqarnermut akiliutit nalinginut
- Inissiamik pequtilimmik attartorallartoq anner-paamik ineqarnermut akiliutit katinnerisa 10 %-inik qaffaavigisinnaavat

tre måneder væk. Også boliggarantien gives for højst et år ad gangen, og er du - eller en anden fra din husstand - under uddannelse; syg; forflyttet; eller anbragt på anstalt, kan perioden med boliggaranti forlænges, blot du husker at genansøge med dokumentation. Uanset skal du give INI skriftlig besked mindst tre måneder før, du vil gøre brug af din boliggaranti og have en bolig tilbuddt.

Rettigheder

Du har retten til såvel at fremleje som til boligsikring med mindre du er i restance eller bor i en handicap- eller så-kaldt reserveret bolig. Dog kan INI som administrator på boligejers vegne afslå dit ønske om at fremleje i særlige tilfælde. Det gælder for eksempel hvis husstanden, du ønsker at fremleje til, har flere medlemmer end boligen har rum eller er kendt for at være til gene for andre beboere. Og bor du i personalebolig, skal arbejdsgiver forudgående have sagt god for fremlejen.

Du kan:

- Fremleje til anden privatperson (ikke til en virksomhed eller en forening)
- Afkræve fremlejer en husleje, der maksimalt dækker udgifterne til husleje, varme og vand
- Højst afkræve fremlejer et depositum og en forudbe-talt husleje der svarer til seks måneders husleje
- Højst afkræve fremlejer 10% af den samlede husleje som betaling for møbleret fremleje

Du skal:

- Skriftligt ansøge INI om lov til at fremleje. Du kan downloade blanketten på www.ini.gl

Midlertidigt væk fra et boligstøtte- eller selvbyggerhus

Modsat lejeboliger gives der ikke tilladelse til uden grund at udleje et boligstøtte- eller selvbyggerhus ved midlerti-

Pisussaaffitut:

- Attartorallartitsinissamik INI allakkatigut qinnuteqarfijis-sallugu. Immersugassaq www.ini.gl atorlugu immiussin-naavat.

Boligstøttemit aamma nammineerluni illuliamik qimatsigallarneq

Inissianut attartortittakkanut killormoorlugu boligstøttemit aamma nammineerluni illuliat tunngavissaqanngitsumik attartorallartinnissaannut akuersisoqarneq ajorpoq. Kisianni su-liffik, isertitsivimmiinneq, napparsimaneq assigisaanillunniit peqquteqarluni sivikinnerusumik BS-imit imaluunniit nammineerluni illuliaq qimassagaanni, akuersissummik pissarsinikkut attartortissinnaavat imaluunniit inoqartinnagu qimassallugu.

Eqqumaffigissavat akiligassat akilertarnissaat suli akisussaaf-figissagakku, taavalu illu ikuallattoornissamut aammalu anori-mit innarlernissaanut sillimmasissagakku taavalu pisariaqr-tumik aserfallatsaaliorlugu.

Kisianni BS-imit imaluunniit nammineerluitit illuliat attartortin-niarukku qimakkallarluguluunniit tamanna pillugu INI-mut qin-nuteqaasiussaat. Immersugassaq www.ini.gl atorlugu immiussinnaavat. Attartortitsinissamut qimatsigallarnissamullu akuersissut sivisunerpaamik ukiumi ataatsimi atutissapput, kisianni uppernarsaatinik saqqummiinikkut sivitsortinnej-qar-sinnaallutik. Sivisunerusumili ataavartumilluunniit nutsissa-guit illu utertissavat imaluunniit tunillugu.

digt fravær. Men skal du på grund af arbejde, an-staltsanbringelse, sygdom eller lignende i en kortere periode være væk fra dit BS- eller selvbyggerhus, har du med forudgående tilladelse muligheden for enten at leje det ud eller lade det stå tomt.

Du skal være opmærksom på, at dine forpligtelser som husejer fortsætter uændret, uanset om dit hus er lejet ud eller står tomt. Det vil sige, at det fort-sat er dit ansvar at løbende terminer bliver betalt, og at huset for eksempel fortsat er forsikret mod brand og storm og bliver nødvendigt vedligeholdt.

Ønsker du midlertidigt at udleje eller lade dit BS- eller selvbyggerhus stå tomt, skal du først og fremmest sende en ansøgning til INI. Du kan down-loade blanketten på www.ini.gl. Tilladelse til hen-holdsvis udlejning og til at lade huset stå ubebøtet gives for maksimum et år af gangen, men kan forlænges ved genansøgning med dokumentation. Skifter du imidlertid bopæl for en længere periode eller permanent, skal du tilbagegive dit hus eller foretage ejerskifte.

Attartornermut peqqusasummi kapitali 9
Attartortisisarnermut nalunaarummi kapitali 10 aamma 11
(Boligstøttemit illuliamik attartortitsisarneq ilanggullugu)
www.ini.gl suli atuarit

Atassuteqarfissaq:
INI telefon: 70 10 00
ini@ini.gl
BS-afdeling@ini.gl
Fax: 86 57 00

INISSIANIK ISUMALIORNEQ PERIARFISSALIK

Boligspekulation med muligheder

CSF

Inissiaminik attartorallartitsinissamut periarfissaq Lydia Lerchip atorluarpaa, tamassumalu periarfissippaa suliffittaarnissamut taavalu Sisimiuit Nummut nuunissamut. Kisianni sooruna taamarsuaq? Lydia telefonimigut akivoq isussulluni:

– Kingusinnerusukkut sianersinnaavit? Atuartungaana!

Torraasumik inissiamik aaqqissuussineq

Ulloqeqqarnermi Lydia nipinie nalinginnaasoq atorlugu oqaluttuarisinnaavaa, maannakkorpiaq Narsami Inuussutissalerinermik ilinniarfimmi Inuilimi atuartuulluni igaffiup ninguat ilinniarluni. Attartorallartitsineq pillugu oqaluttuaa allarluinnarmi aallartippoq: Lydiap uia Katuami pedelitut suliffittaarpoq, taavalu ilaqtariit Sisimiormiuusut inissiamik torraasumik aaqqissuus-sinissaminnik isumas-sarsiariaqalerlutik.

Attartorallartitsisarneq pillugu maleruagassat Lydiap misissulerpai. Paasivaa inissiani ukioq ataa-seq tikillugu tunngaviler-suuteqarani attartorallartissinnaallugu. Taavalu

CSF

Lydia Lerch har grebet muligheden for at fremleje sin bolig, og det har givet hende chance for at skifte job og flytte fra Sisimiut til Nuuk. Men hvorfor nu alt det postyr? Lydia svarer sin telefon med en hvisten:

– Kan du ringe tilbage senere? Jeg er i skole!

Smart boligløsning

I frokostpausen kan Lydia snakke med almindelig stemmeføring og fortælle, at hun lige nu er på skoleophold på Levnedsmiddelskolen Inuili i Narsaq for at ud danne sig til oldfrue. Historien om fremlejen begyndte dog et helt andet sted: Lydias mand fik job som pedel i Katuaq, og så måtte familien fra Sisimiut finde på en smart boligløsning.

Lydia gik i gang med at undersøge reglerne for fremleje. Hun fandt ud at, at hun kunne fremleje sin lejlighed uden begrundelse i op til et år. Og fordi hun havde lejligheden gennem den almindelige venteliste og ikke som personalebolig, skulle hun ikke spekulere på at inddrage sin arbejdsgiver i fremlejen.

Annonce gav gevinst

Lydia kendte imidlertid ikke nogen, der ville fremleje hendes lejlighed, så hun

ASSILISOQ / FOTO STEEN OLSEN

Sisimiut

ASSILISOQ / FOTO TORBEN RØNNE

Nuuk

inissiaq nalinginnaasumik utaqgisuneereluni pissarsiarigamiuk sulisunullu inissiaangimmat, attartorallartitsinermi sulisitsisuni akuliuttariaqanngilaa.

Pilerisaarineq iluanaarfiusooq

Kisianni inissiaminiq attartorallartussamik Lydia ilisarisimasaqanngilaq, taa-maattumik Nuuk Ugeavisimi allagartalivoq. Taanna iluanaarfiuvoq, nalaatsorneranilu ima pisoqarluni, pilerisaarinini aqqutigalugu Lydia attartortuussarsivoq aammalu Nuummi inissarsilluni. Sivitsunngitsoq uinilu Nuummeriikatapputoq inuuunini nutaaq atulerlugu.

Nikalluallannaartoq

Lydia Sisimiuni inissiami sananeqaqqamersumi najugaqartuuvoq, Nuummilu inissiamut qangarnisaanerusumut nutserluni. Tamanna ajornerulersutut misigaa. Taavalu attartorallartitsineq aamma ajornartorsiutitaqanngitsoorani.

– Inissiagut attartorallartissallugit isuma-qatigiissutigaarpuit pequtit igaffimmilu atortut suullu tamaasa ilanggullugit, ki-

satte en annonce i Nuuk Ugeavis. Den gav gevinst, og tilfældet ville, at Lydia både fandt en fremlejer og en bolig i Nuuk gennem sin annonce. Snart befandt hun sig sammen med sin mand i Nuuk i fuld gang med sin nye tilværelse.

Skår i glæden

I Sisimiut boede Lydia i en nyopført bolig, og i Nuuk er hun flyttet til en lejlighed af ældre dato. Det mærker hun som en forringelse. Fremlejen i sig selv er heller ikke gået helt uden problemer.

– Vi aftalte at fremleje hinandens lejligheder med møbler og køkkenetting og det hele, men da jeg flyttede ind som fremlejer, var lejligheden næsten tom og ret beskidt, fortæller Lydia.

Hun er lidt bekymret for hvilken stand hun får sine møbler tilbage i efter sin fremlejer. Sagsbehandleren i INI forklarer:

Lydia Lerch

Sisimiut

ASSILISOQ / FOTO STEEN OLSEN

Nuuk

ASSILISOQ / FOTO TORBEN RØNNE

sianni attartorallartutut iserterama inissiaq soqanngingajappoq ipertullunilu, Lydia oqaluttuarpoq.

Attartorallartitsinerminit pequtini utertikkunigit qanoq pitsaassuseqarnissaat ernummatigilaarpaa. INI-mi sullisisartoq nassuaavoq:

– Inissiaq pequteqartillugu attartorallartinnerani attartorallartitsisup ineqarnermut akiliutit 10 procentiat akileqqusinnaavaa. Taanna tassaavoq imminut qularnaveeqqusiissut. Eqqaamaneqassaarli attartorallartitsinermit isumaqatigiissutit atsiortinnagit tamassuma isumaqatigiissutiginissaa.

Lydia iáp igaffiup ninguatut ilinniarnini naammassiguniuk Nummut uterniarpoq Sanamilu suliffittaani ingerlateqqillugu. Nappaarsimmavimmi suliffini aqqutigalugu sulisunut inissiamik arlaanni neqeroorfingineqarnissani neriuutigaa. Nuummi aalajangersimasumik najugassarsiguni Sisimiuni inissiani pillugu attartornermit isumaqatigiissutini atorunnaarsiniarpai taavalu pequtini angerlarsimaffittaaminut nuullugu.

– En fremlejer kan opkræve 10 procent af huslejen for at fremleje boligen mørbleret. Det er den sikkerhed, man kan give sig selv. Man skal bare huske at aftale det inden man underskriver fremlejekontrakten.

Når Lydia er færdiguddannet som oldfrue, vil hun rejse tilbage til Nuuk og fortsætte i sit nye job på Sana. Hun håber på, at hun med tiden kan blive tilbuddt en personalebolig gennem sit arbejde på sygehuset. Hvis hun får fast bolig i Nuuk, vil hun opsigte lejligheden i Sisimiut og tage sine mørbler med sig til sit nye hjem.

EQQUINIAASITSINEQ: Akissut pitsaaneq suua? KONKURRENCE: Hvad er det bedste svar?

Eqqarsarluariaruit Pisiffimmi/Pilersuisumiluunniit
atormissaannik 2000 koruunit nalinginut eqquisinnaavutit

Tænk dig om og vind et gavekort
på 2.000 kr. til Pisiffik / Pilersuisoq

Akissut apeqqutillu ataqatigiissiliarlugit
akissutai qulit kisitsisit naqinnerillu atorlugit
(1A, 2B...) nassiuutikkit

Akissutit eqqortut mailikkut uunga nassiuutikkit:
isaavik@ini.gl

Imaluunniit uunga allakkatingut nassiuutikkit:

A/S Inissiaatileqatigiiffik INI
ISAAVIK
Postboks 1020
3911 Sisimiut

*Eqqaamallugu sumi attavigineqarsinnaallutit
ilanngutissagakku.*

Akissut 31. januar 2011 kingusinnerpaamik
ISAAVIUP tigoreersimassavaa. Ajugaasoq
toqqaannartumik uatsinniit attavigineqassaaq.

Forbind spørgsmål og svar parvis og
send svaret som 10 kombinationer
bestående af et tal og et bogstav
(1A, 2B...)

Send det rigtige svar på mail til
isaavik@ini.gl

Eller skriv til:

A/S Boligselskabet INI
ISAAVIK
Postboks 1020
3911 Sisimiut

Husk at skrive dine kontaktoplysninger.

Svaret skal være ISAAVIK i hænde
senest 31. januar 2011. Vinderen vil
få besked direkte.

1. Marlunni initialimmi inissiani najugaqarputit, ikuallattoqalersillugulu kalerrisaarutaasartumik peqarputit. Sumut taanna nivinngassaviuk/inississaviuk?

- A) Igaffimi
- B) Uffarfimmeli
- C) Gangimi/ Isaarissami

2. Inip natersuaa peersimavat. Eqqaavissuarmut biilinik atorsinnaaleruit igikkiautornissaata tungaanut, soormita majuartarfeqarfinniitinnianngiliuk?

- A) Kusananggimmat
- B) Ikuallattoqariaataarsinnaammatt
- C) Meeqqat illuusaliliarisinnaammassuk

3. Atisanik errorseqqammerputit. Errortatit sumut maniniarpigit?

- A) Silami manisivimmut
- B) Illup iluani manisivimmut
- C) Kiassaait tamaasa manisivigalugit

4. Nalunngilat silaannarissarfiit aqqutaasa ammanissaat saligaatsuunissaallu pingaaruteqartoq, illillu silaannarissarfinnik ammatitsillutillu saligaatsuutitsigaluarlutit, taakku ajorpata qanoq iliuuseqarniarpit?

- A) Ajornartorsiut isiginngitsuuasaaginnarlugu
- B) Viceværti attavigineqassaaq
- C) Kamallutit aviisiliortumut sianerputit

5. Piffissaq eqqorlugu akiliisartuuvutit, taamaakkaluartorli qaammat una akiligassannik nassinneqannginnavit qanoq pissavit

- A) Qaammat una aningasaateqarnerulaassagavit sumik isumaqanngitsuusaaginnarputit
- B) Piffissaq eqqorlugu akiliiniassagavit Fl- kortimik INImut noqqaavutit
- C) INImit akileeqqusisummik nassinneqarnissat utaqqvivat

6. Kia akilissavaa, inigisavit qulaatungaani ikuallattoqarnerata kingorna inimi pisattatit isugutammik ajoquserneqarpata?

- A) INI
- B) Inissiami piginnittup
- C) Illit nammineq – sillimmasiisarfiup aamma taama kalerrissajunnarsivaatit

1. Du bor i en toværeleses lejlighed og har én røgalarm. Hvor vil du placere den?

- A) I køkkenet
- B) I badet
- C) I gangen

2. Du har rullet gulvtæppet af stuegulvet. Hvorfor skal du ikke lade det ligge i trappeopgangen, indtil du sidst på ugen kan låne en bil og køre det på Dumpen?

- A) Fordi det ikke ser påent ud
- B) På grund af brandfare
- C) Fordi børnene kan bygge hule i det

3. Du har lige vasket tøj.

Hvor vil du hænge det til tørre?

- A) På tørrestativet indenfor
- B) På tørrestativet udenfor
- C) På alle dine radiatorer

4. Du ved godt, at det er vigtigt at holde ventilationskanalerne åbne og rene, men selvom du gør alt det rigtige, virker de bare ikke. Hvad gør du?

- A) Ignorerer problemet
- B) Tager kontakt til din vicevært
- C) Ringer til en journalist og skælder ud

5. Du er typen der betaler dine regninger til tiden, men du har ikke modtaget nogen huslejeopkrævning for denne måned, så du

- A) Lader som ingenting og glæder dig over de ekstra penge du har i denne måned
- B) Kontakter INI for at få udskrevet et Fl-kort så du kan betale til tiden
- C) Venter på at INI sender dig en rykker

6. Der har været brand i lejligheden oven over dig og dine møbler i stuen er vandskadede. Hvem betaler?

- A) INI
- B) Boligejer
- C) Dig selv – og det vil forhåbentlig sige dit forsikringsselskab

7. Illoqarfimmi INIp allaffissornikkut ingerlataani inissiami attartortuuvutit, illoqarfimmili allami ikinngutinni ukiup affaa najugaqarnissat kissaatigalugu. Inigisalli qimavinnissaa kissaatiginngilat, qatanngutivillu utaqqiisaa inigisat attartor-niarlugu soqutiginnippoq. Qanoq iliussavit?

- A) Qanoq iliuuseqarnianngilatit. Qularinnginnakkumi qatanngutivit inigisat paarilluassagaa piffissamullu akiliisarluni.
- B) Attartortinneqarnissaata akuersissutigineqarnissaa INImut qinnut-gissavara, illoqarfik qimatsinnagu, qatanngutigalu attartortillugu
- C) Annertunerusumik tunngavissaqarnak illoqarfik qimattussaagakku attartornermut isumaqtigiisut atorunnaarsinniarpat

8. Sulisartutut INImut suliakkerneqarsimavutit. Suliavit qaugu akilerneqarnissaat naatsorsuutigiviuk?

- A) Qarasaasiaq aqqtigalugu INImut akiligassamik ullut 15anit nassisereernerma kingorna
- B) Qarasaasiaq aqqtigalugu INImut akiligassamik ullut 30it nassisereernerma kingorna
- C) Akilerneqarnavianngilaq! INI akiligassaminik akiliinngisaannarpoq

9. INImut sianernissat pisariaqartippat. INIp oqarasuaataai qanoq ilinerani ammasarp?

- A) Ataasinngornermiit tallimangorneq ilanngullugu nal. arfineq pingasuniit sisamat tungaanut 8-16
- B) Ataasinngornermiit tallimangorneq ilanngullugu nal. Quliniit pingasut tungaanut 10-15
- C) Ataasinngornermiit sisamangorneq ilanngullugu nal. quliniit pingasut tungaanut aammalu tallimanngornermi nal. quliniit ullup qeqqata tungaanut 10-12

10. Namminersorlutik Oqartussat inissiataanni attartortuuvutit. Nuna tamakkerlugu isiginnaarutip tv-ip signalii nutaat ingerlaleriarpata, illoqarfisanni INIp allaffiani suut aasinnaalissavigit?

- A) Antenne nutaaq
- B) Settopbox
- C) TV /Isiginnaarut nutaaq

7. Du bor i en lejebolig administreret af INI i én by, men skal det næste halve år bo hos en ven i en anden by. Du vil gerne beholde din lejebolig, og din søster vil i mellemtiden gerne fremleje din lejlighed. Hvad gør du?

- A) Ingenting. Du er sikker på, at din søster nok skal passe godt på din lejlighed og betale huslejen til tiden
- B) Ansøger INI om lov til at fremleje og får tilladel-sen, før du forlader byen og lader din søster flytte ind
- C) Bliver nødt til at opsigte lejemålet, fordi du ikke for-lader byen af nogen særlig grund

8. Du er håndværker og har udført et stykke arbejde efter rekvisition for INI.

Hvornår kan du forvente at få din betaling?

- A) 15 dage efter du har sendt din faktura elektronisk til INI
- B) 30 dage efter du har sendt din faktura elektronisk til INI
- C) Aldrig! INI betaler ikke deres regninger

9. Du har brug for at ringe til INI.

Hvornår er INIs telefoner åbne?

- A) Mandag til fredag kl. 8-16
- B) Mandag til fredag kl. 10-15
- C) Mandag til torsdag kl. 10-15 og fredag kl. 10-12

10. Du er lejer i en bolig ejet af Grønlands Selvstyre.

Når det nye landsdækkende digitale tv signal er i drift, vil du i den nærmeste boligbutik kunne afhente?

- A) Ny antenne
- B) Settopbox
- C) Nyt tv

Avatangiisit CO²-lersornagu

– nukissamik sipaaruit aningaasanik sipaassaaitit

Spar omgivelserne for CO²

- spar energi og spar penge

- Atortutit tamaasa ikeriaannaatin-nagit. Tv, niplersuutit dvd-lu iikkakkut qamittakkit.
- *Undgå at alle apparater står på standby. Sluk helt for tv, stereo-anlæg og dvd.*
- Qarasaasiaq iikkakkut qamittaruk
- *Sluk computeren helt*
- Mobilimut immersuut atoreerukku ikkuffimmit peertaruk
- *Tag mobilopladeren helt ud af stikket efter brug*
- Qullernut peerit sipaarniutit atukkit
- *Brug elsparepærer*
- Kiassaatit gradimik ataatsimik sakkukillikkit (Kiassarnermut akiligassanit sipaassavatit/ spar 5% (unnuakkut gradinik marlunnik appartakkit sipaassssavatit 10%)
- *Skru én grad ned for varmen (spar 5% på varme-regningen (skru to grader ned om natten og spar 10%)*
- Sivikitsumik uffartarit (annerpaamik minutit tallimat)
- *Tag korte brusebade (højest fem minutter)*
- Sap. akunneranut ataasiarlutit 40-mut errorsisarit 60-mut taarsiuallugu
- *Vask en vask om ugen ved 40 grader i stedet for 60 grader*
- Errortat manisivimmut
- manisakkit
- *Hæng vasketøjet til tørre*